

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ І АУДИТУ

**Фінансово-економічний факультет
Кафедра філософії та соціально-гуманітарних дисциплін**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до вивчення дисципліни
ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ**

для студентів спеціальностей
051 «Економіка»
071 «Облік і оподаткування»
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
073 «Менеджмент»

Київ 2018 рік

Черушева Г.Б., Пархоменко В. В., Барвінок І.В.

Педагогіка вищої школи. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів освітнього рівня «магістр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності «Економіка», 07 «Управління та адміністрування» спеціальності: 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент». – Київ, Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2018. – 74 с.

Рецензенти: д. псих.н., професор Турбан В.В.
к. п. н., доцент Перхун Л.П.

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол від “29” жовтня 2018 року № 5

Завідувач кафедри Гаврилюк Т.В.

Схвалено Вченою радою фінансово-економічного факультету
Протокол від “ 26 ” листопада 2018 року №4

Голова Вченої ради Пархоменко В.В.

“ 26 ” листопада 2018 р.

Зміст

Навчальна програма курсу „Педагогіка вищої школи”	4
Вступ.....	4
Зміст курсу.....	7
Структура навчальної дисципліни	13
Теми семінарських та практичних занять	14
Самостійна робота	15
Умови визначення навчального рейтингу з дисципліни “Педагогіка вищої школи”	16
Рекомендована література.....	18
Плани лекцій	21
Семінарські та практичні заняття	29
Плани семінарських занять	30
Практичні заняття	32
Види та форми контролю знань в процесі навчання	50
Тестовий контроль знань та його дидактичні функції.....	52
Питання для самостійної роботи.....	55
Контрольні запитання для самоперевірки.....	58
Тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання.....	59
Практичні завдання до заліку з курсу «Педагогіка вищої школи».....	61
Тестові завдання для перевірки знань студентів	63
Блок тестів для самоконтролю.....	63
Комплексні тестові завдання	69

Навчальна програма курсу «Педагогіка вищої школи»

Вступ

Глобалізація світових соціально-економічних процесів обумовила кардинальні зміни у підготовці спеціалістів всіх напрямків, рівнів функціонування вищої освіти. Наша країна чітко визначила орієнтир на входження в освітній європейський простір згідно з вимогами Болонського процесу. Першочерговим завданням вищої професійної освіти стала перспектива відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, інтеграція вітчизняної освіти, науки, і культури. Проблеми концептуально мають вирішуватись у контексті національного відродження, становлення державності та демократизації суспільства. У Національній Доктрині розвитку освіти наголошується на особистісній орієнтації освіти, формуванні національних і загальнолюдських цінностей, запровадженні освітніх інновацій, інформаційних технологій, створенні ринку освітніх послуг, інтеграції вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів. Вища школа характеризується потребою конкретизації педагогічних тенденцій - зміни цілепокладання у напрямку гуманізації, пріоритетності освітніх траєкторій у самоосвіті, зорієнтованості на технологізацію, комп'ютеризацію навчання, неперервність поповнення знань.

Всі ці напрямки певною мірою віддзеркалені у змісті програми «Педагогіка вищої школи». Вона спрямована на підготовку викладачів до реалізації принципів індивідуалізації та диференціації навчання, внесення суттєвих коректив у загальну організацію і управління педагогічним процесом.

Зміна соціально-економічних орієнтирів розвитку України призвела до необхідності переосмислення мети і технологій навчання у вищій школі. – з простого засвоєння знань на формуванні системного, конструктивного мислення як основи подальшого професійного

самовдосконалення фахівця, впровадження інноваційних технологій навчання в практику сучасної вищої школи.

Педагогічна практика вузів щоденно ставить викладачів перед необхідністю вирішення цілого ряду методичних питань, пов'язаних з підготовкою і проведенням лекцій, практичних, семінарських занять, складанням методичних розробок у вищій школі. Це вимагає від викладача певної системи професійних психолого-педагогічних знань, навичок і вмінь, що відповідають вимогам педагогічної діяльності.

В цій системі необхідно виділити основну її частину, що визначає необхідний базовий рівень психолого-педагогічної підготовки сучасного викладача-економіста.

В результаті вивчення дисципліни студент має знати:

- проблеми та методи педагогіки;
- термінологічний апарат;
- врахування методологічних принципів педагогіки;
- основні форми, методи та засоби підготовки та проведення різних видів педагогічної діяльності;
- об'єктивні критерії атестації студентів;
- особливості процесу організації та проведення дослідно-пошукової роботи за фахом.

Система професійних умінь, що забезпечують психолого-педагогічно грамотну організацію навчального процесу на різних його етапах. До їх числа відносяться вміння:

- визначати актуальність навчальної теми, її професійну значимість, створити позитивну мотивацію щодо її вивчення;
- визначати навчальні цілі лекцій, практичних та семінарських занять, диференціювати їх по рівнях професійної підготовки;
- визначати виховні цілі, що пов'язані з розвитком професійно-важливих якостей особистості;

- структурувати зміст матеріалу на основі виділення основних його елементів і визначення логічних зв'язків між ними;
- правильно організаційно-методично побудувати заняття, визначити цілі, функції і зміст основних його етапів;
- визначати методи викладання психології та контролю, відповідно цілей, змісту дисципліни і сучасних вимог;
- конструювати різноманітні види матеріалів контролю, диференціювати їх відповідно до рівня професійної підготовки;
- складати учбові інструктивні матеріали: орієнтовні карти, професійні алгоритми для відпрацювання професійних умінь і навичок та організації самостійної роботи студентів з літературою;
- моделювати професійні ситуації, використовуючи інтерактивні методи навчання;
- проектувати та реалізувати професійну самоосвіту з проблем викладання психології та дослідно-пошукової діяльності

Система психолого-педагогічних умінь складає основу кваліфікаційної професіограми сучасного викладача і може служити цілям психолого-педагогічної підготовки.

Зміст курсу Змістовий модуль I.

Вступ. Вища школа і організація навчально-виховного процесу в ній.

Тема 1. Вступ. Предмет та завдання курсу. Вища економічна освіта в Україні. Вища школа як педагогічна система.

Педагогіка вищої школи як галузь педагогічної науки, диференціація та інтеграція науково-педагогічних знань. Педагогіка вищої школи як розділ педагогіки дорослих, її зв'язок і іншими науками про людину. Вища освіта, як соціокультурний феномен. Предмет педагогіки вищої школи. Методологічні основи ПВШ, її джерела. Основні категорії ПВШ. Основи педагогіки вищої школи. Вища школа як педагогічна система. Система вищих навчальних закладів освіти.

Завдання педагогіки вищої школи відповідно до Закону України «Про вищу освіту». Концепція розвитку економічної освіти в Україні. Принципи організації економічної освіти в Україні. Вища школа і Болонський процес. Інтеграція України в європейський освітній і науковий простір з вимогами Болонської декларації.

Поняття та історичні типи навчання. Соціальні функції навчання. Проблемне навчання. Структура навчального процесу. Зміст навчання та освіти. Викладання та учіння. Філософсько-методологічні та психологічні основи навчання. Сутність та вихідні категорії проблемного навчання. Наукове пізнання та його відмінність від учбового пізнання.

Тема 2. Предмет і принципи дидактики вищої школи

Закономірності і принципи дидактики вищої школи. Розвиваючий та виховний характер навчання. Науковість навчання. Принцип активності та самостійності студентів в процесі навчання. Принцип систематичності. Принцип зв'язку змісту навчання із практикою та життям. Принципи регулювання умов продуктивного навчання: принцип наочності, доступності, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Принцип міцності знань. Поєднання колективних, групових та індивідуальних форм організації навчання. Принцип зв'язку лекційної та інших форм навчальної діяльності студентів. Управлінська роль викладачів кафедр в системі вузівського навчання.

Тема 3. Гуманітарне пізнання як особливий тип наукового пізнання.

Роль гуманітаризації та гуманізації освіти в системі підготовки економістів. Сутність цих понять як важливого чинника забезпечення повної реалізації гуманістичних ідей у галузі освіти і виховання.

Гуманітарне знання як фактор формування соціального потенціалу особистості, її духовної культури і вільного самовизначення.

Основні методологічні принципи та положення гуманістичної психології. Функції гуманітарної освіти та напрями її впровадження в навчально-виховний процес.

Тема 4. Професійне середовище як фактор формування професійної готовності економіста.

Актуальні проблеми формування професійної готовності економістів в умовах вищої освіти. Сутність поняття соціально-професійного середовища як фактора соціалізації та самореалізації молодого людини. Структура професійного середовища. Визначення поняття «професійна готовність». Структурно-функціональний аналіз професійної готовності економіста.

Тема 5. Системи вищої освіти у країнах Європи і Америки.

Вища освіта в контексті європейської інтеграції. Вища освіта: Болонський та Сорбонський процеси. Асоціація європейських університетів. Освітні системи країн європейського союзу: загальна характеристика, традиції та інновації. Системи вищої освіти в Америці. Сучасні принципи побудови та завдання вищої освіти у розвинених країнах. Заклади освіти. Ступневість освіти. Кваліфікації. Доступ громадян до освіти. Зміст вищої освіти, структура систем освіти країн Європейського Союзу та її особливості. Організація навчального процесу. Методи і засоби навчання. Навчання студентів-іноземців.

Тема 6. Сучасні проблеми виховання студентської молоді.

Виховання, як функція системи освіти. Спрямування виховання на реалізацію суспільних і особистісних проблем сучасності: збереження, відтворення і розвиток культури; забезпечення відповідності трансмісії культури поколінь; створення умов вибору змісту життєдіяльності і вільного розвитку особистості та розвитку життєдіяльності суспільства.

Розвиток здібностей людини до саморегуляції, самоорганізації, гнучкості мислення, здатності переборювати стереотипність, відстоювати власні погляди і переконання. Якість особистості (чесність, порядність,

почуття обов'язку, відповідальність, громадянськість, патріотизм, дисципліна, воля і т.ін.) та умови збереження і примноження їх у студентській молоді.

Шляхи і форми вироблення соціально-професійних позицій молоді. Зміни професійно-ціннісних орієнтацій молоді в умовах деполітизації виховного процесу, реалізації нових ідейних, економічних та культурологічних понять українського соціуму. Виховання впевненості у суспільній необхідності обраної професії. Усвідомлення відповідальності та моральної необхідності творчо виконувати професійні обов'язки, сприймати обрану професію як важливе життєве завдання.

Виховання активної громадянської позиції майбутнього спеціаліста; інтелігентності як вияву його культури; креативне ставлення до професійно-трудової діяльності. Завдання економічного виховання як складової підготовки студентів до самореалізації у нових соціально-економічних умовах. Захист інтересів студентів в умовах ринкової економіки.

Студентське самоврядування. Його роль у розв'язанні побутових проблем, працевлаштуванні, підтримці студентів у складних життєвих ситуаціях.

Змістовий модуль II.

Форми організації навчальних занять і методика їх проведення (год.)

Тема 1. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі.

Спеціалізація навчання у вищій школі. Гнучкість у визначенні профілів підготовки спеціаліста. Зміст навчального процесу у вищій школі. Філософські, психолого-педагогічні, культурологічні засади формування змісту вузівської освіти. Державний стандарт вищої освіти. Галузеві стандарти освіти. Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускників вищих навчальних закладів. Види освіти: загальна, політехнічна спеціальна (професійна). Освітньо-професійна програма як основа змісту освіти.

Планування навчального процесу, розклад занять у вищій школі.

Організація навчального процесу. Характеристика навчальних планів і програм. Навчальний план та його структура. Нормативні та вибіркові навчальні дисципліни та їх місце у навчальному плані. Навчальна програма. Посилення інтересу до теоретико-методологічних засад розвитку особистості в процесі професійної підготовки (проблеми педагогіки вищої школи).

Тема 2. Методи та форми організації навчання у вищій школі.

Поняття методів навчання. Методи навчання як багатогранне педагогічне явище. Погляди вчених на різні методи навчання. Характеристика різних підходів до класифікації методів навчання (А.М.Алексюк, Ю.К.Бабанський, В.І.Бондар, М.І.Махмутов, В.Г.Пінкевич, В.І.Паламарчук, В.Ф.Паламарчук, І.Я.Лернер, М.М.Скаткін). Характеристика методів навчання у вищій школі. Типи навчання. Засоби та прийоми навчання. Вибір ефективних методів навчання. Пояс нівально-ілюстративний метод. Пошуковий метод. Репродуктивний метод. Метод проблемного викладання. Дослідницький метод.

Загальна характеристика форм організації навчання у вищій школі. Ієрархічна супідрядність організаційних форм навчання на основі характеру пізнавальної діяльності студентів (лекція, самостійна робота, практичні заняття, консультація, навчально-виробнича практика, навчально-дослідна робота, різні форми контролю навчальної діяльності студентів). Консультації і колоквиуми як форми організації навчання у вищій школі, їх призначення та методика проведення.

Тема 3. Організація і методика проведення лекцій.

Історія виникнення вузівської лекції. Лекція як форма організації і метод навчання. Завдання лекційного викладання та його переваги. Методична концепція лекційного курсу. Організація, методика і техніка проведення лекції. Сучасні проблеми лекційного викладання. Види лекційних занять. Методика організації та підготовки проблемної лекції.

Лекція як організаційна форма і метод навчання, їх діалектика. Місце лекції у дидактичному процесі вищої школи. Лекція і самостійна робота студентів; лекція і семінар; лекція і консультація; лекція і форми контролю.

Тема 4. Семінари як форма організації навчання.

Історія виникнення семінарських занять як форма організації навчання у вищій школі. Місце семінарських занять в навчальному процесі. Види семінарських занять (семінари-конференції, семінари-дискусії, семінари-круглі столи тощо). Методика їх організації та проведення. Дискусія як метод навчання у вищій школі. Загальна характеристика практичних занять як форми організації навчального процесу. Основні види практичних занять (навчальні практикуми, вправи, лабораторні роботи, семінари); їх дидактичне та розвиваюче та виховне значення в системі вузівської освіти. Порівняння

характеру пізнавальної діяльності студентів, рівня засвоєння знань на лекціях та практичних заняттях.

Тема 5. Активні методи навчання.

Вплив національно-цивілізаційних процесів на трансформацію поняття "технологія", його широке застосування в теорії та практиці вищої школи. Генезис та трансформування підходів до визначення понять "освітня технологія", "технологія навчання", "педагогічна технологія" в історії педагогіки. Характеристика особистісноорієнтованої концепції освіти, її реалізація у педагогічній системі вищої школи шляхом запровадження інноваційних освітніх технологій: кредитно-модульне навчання, НІТ, дистанційне навчання, ігрові технології тощо.

Інтерактивні методи навчання. Використання ігрових технологій у практиці вищої школи: ділові і рольові ігри, мозкові атаки, ігрове моделювання тощо.

Тема 6. Форми організації контролю й оцінки знань і умінь студентів. Кредитно-модульна система.

Функції контролю знань студентів. Система понять. Основні принципи контролю знань студентів. Принцип індивідуального характеру перевірки та оцінки знань. Принцип систематичності. Принцип тематичності. Принцип диференційованої оцінки успішності студентів. Принцип об'єктивності. Принцип єдності вимог викладачів до студентів. Види, методи і форми організації контролю. Поточний, міжсесійний та підсумковий контроль знань. Державна атестація. Тематична перевірка знань і способів діяльності студентів. Заліки та іспити як форма підсумкового контролю знань. Критерії і норми оцінки знань студентів. Модульно-рейтингова система контролю знань.

Форми організації контролю знань студентів: іспити, заліки, державні екзамени. Функції та принципи контролю й оцінки знань. Види, методи та форми перевірки якості навчальної роботи студентів. Недоліки традиційної системи оцінювання. Нові підходи: оціночні шкали, рейтингове оцінювання в системі модульного навчання, тестування.

Кредитно-модульна система. Досвід використання кредитно-модульної системи - Європейська система пере зарахування кредитів (ECTS). Навчальний кредит - одиниця вимірювання виконаної студентами роботи (лекції, семінарські та практичні заняття, консультації, контрольні роботи, реферати, самостійні роботи, іспити, інші форми роботи). Вплив модульної системи на характер діяльності студента і викладача.

Тема 7. Зміст, форми і методи самостійної роботи студентів.

Сутність і значення самостійної роботи студентів в системі професійної підготовки. Значення самостійної роботи у професійному становленні та особистісному розвитку студента. Аналіз досліджень проблеми самостійної роботи студентів у педагогіці вищої школи. Дидактичні та виховні аспекти самостійної роботи. Форми організації самостійної роботи: аудиторні, поза аудиторні, їх діалектичний взаємозв'язок, відмінності в характері управління. Види самостійної роботи: репродуктивні, творчі, комбіновані. Характер самостійної навчальної праці студентів, його врахування при плануванні навчального процесу. Безперервність, систематичність самостійної роботи як логічне завершення навчальних аудиторних занять, компактність протягом певного часу для виконання творчих навчально-дослідних завдань (курсові роботи, дипломні, магістерські, участь у конференціях. Принципи організації самостійної роботи: цілеспрямованість, позитивна мотивація, послідовність, систематичність, індивідуалізація, діагностика рівня реалізації поставлених навчальних завдань. Дидактико-організаційні труднощі в організації самостійної роботи студентів. Види самостійних робіт та педагогічне правління ними. Підготовка рефератів, контрольних робіт, доповідей. Самостійне опрацювання літератури, робота з книгою. Процес конспектування першоджерел, робота з періодикою. Підготовка до виступів. Складання тезисів, рецензій на виступ та навчальну інформацію. Підготовка курсових та дипломних робіт. Труднощі в організації самостійної роботи.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль I.												
Вступ. Вища школа і організація навчально-виховного процесу в ній.												
Тема 1. Вступ. Предмет та завдання курсу. Вища економічна освіта в Україні. Вища школа як педагогічна система	8	2	2			4	6	2				4
Тема 2. Предмет і принципи дидактики вищої школи	8	2	2			4	6	2				4
Тема 3. Гуманітарне пізнання як особливий тип наукового пізнання	8	2	2			4	6	2				4
Тема 4. Професійне середовище як фактор формування професійної готовності економіста	8	2	2			4	4					4
Тема 5. Системи вищої освіти у країнах Європи і Америки.	8	2	2			4						
Тема 6. Сучасні проблеми виховання студентської молоді	10	2	2			6	6		2			4
Разом за змістовим модулем 1	50	12	12			26	28	6	2			20
Змістовий модуль II												
Форми і методи організації навчально-виховного процесу												
Тема 1. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі	10	2	2			6	4					4
Тема 2. Методи та форми організації навчання у вищій школі	8	2				6	6	2				4
Тема 3. Організація і методика проведення	12	4	2			6	6		2			4

<i>лекцій</i>												
Тема 4. Семінари як форма організації навчання	10	2	2			6	6	2				4
Тема 5. <i>Активні методи навчання</i>	12	2	4			6	2					2
Тема 6. <i>Форми організації контролю й оцінки знань і умінь студентів. Кредитно-модульна система.</i>	10	2	2			6	2					2
Тема 7. <i>Зміст, форми і методи самостійної роботи студентів.</i>	8	2				6						
Разом за змістовним модулем 2	70	16	12			42	26	4	2			20
ІНДЗ	6											
Усього годин	120	28	24			68	54	10	4			40

Теми семінарських та практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика основних етапів розвитку вищої освіти в Україні	2
2	Основи дидактики вищої школи	2
3	Гуманізація та гуманітаризація освіти	2
4	Структура діяльності викладача. Професійно-психологічна готовність	2
5	Система вищої освіти у європейських країнах	2
6	Сучасні проблеми виховання студентської молоді	2
7	Зміст, форми організації та методи навчання у вищій школі	2
8	Інноваційні освітні технології у вищій школі	2
9	Семінари як форма організації навчання	2
10	Активні методи навчання	4
9	Система контролю знань студентів	2
Всього		24

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Предмет та завдання курсу. Вища економічна освіта в Україні. Вища школа як педагогічна система	4
2	Предмет і принципи дидактики вищої школи	4
3	Гуманітарне пізнання як особливий тип наукового пізнання	4
4	Професійне середовище як фактор формування професійної готовності економіста	4
5.	Системи вищої освіти у країнах Європи і Америки.	
6	Сучасні проблеми виховання студентської молоді	4
7	Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі	6
8	Методи та форми організації навчання у вищій школі.	6
9	Організація і методика проведення лекцій і семінарів	6
10	Активні методи навчання	6
11	Форми організації контролю й оцінки знань і умінь студентів. Кредитно-модульна система	6
12	Роль самостійної роботи студентів у системі професійної підготовки	6
13	Зміст, форми і методи самостійної роботи студентів.	6
	Разом	68

**Умови визначення навчального рейтингу з дисципліни
“Педагогіка вищої школи”**

Вид навчальної діяльності	Кількість	Максимальна оцінка за один вид діяльності	Разом балів
Лекція/конспекти лекцій	14	-	-
Практичне заняття/семінарське	12	3	36
Самостійна робота	5	3	15
Контрольна робота (модульна)	2	10+9	19
Разом			70

1. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за практичне/семінарське заняття може становити 3 балів. Активна робота під час практичного та семінарського заняття (відповіді на поставлені питання, участь в дискусіях, рецензування, аналіз виконаного завдання, тощо) – 1-5 балів.

В разі відсутності студента на практичному занятті (семінарі), самостійне виконання завдання може бути оцінено – 1-5 балів.

2. Пропуски занять студент повинен відпрацювати у встановлених викладачем терміном. Тема або розділ курсу за згодою з викладачем можуть бути відпрацьовані у вигляді реферату.

3. Самостійна робота студента при підготовці до практичних та семінарських занять може бути оцінена максимально в 2 бали.

4. Написання реферату оцінюється від 1 до 5 балів.

5. Контрольна робота по закінченню модуля оцінюється від 1-10 балів. Пропущена з поважних причин контрольна робота може бути виконана студентом в інший час, призначений викладачем.

6. Для допуску до заліку студент має набрати не менше 50 балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю - 70 балів.

Підсумковий контроль

(залікова сесія)

Форма контролю	Кількість контрольних завдань	Максимальна сума балів за одне завдання	Разом
Залік	3	10	30

7. Максимальна сума балів, яку студент може отримати за результатами поточного та підсумкового контролю складає 100 балів.

8. Відповідність показників навчального рейтингу чотирибальній системі оцінювання:

- 90-100 – відмінно;
- 75-89 – добре;
- 60-74 – задовільно.

Підсумкова оцінка за залік 60-100 балів (зараховано)

Рекомендована література

Базова

(підручники, навчальні посібники, інші видання)

1. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи : теорія, практика, історія. Навч.посіб./ В.А.Гладуш,Г.І.Лисенко – Д., 2014.– 416 с.
2. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Д. : Акцент ПП, 2015. – 416 с.
3. Кулакевич Т.В. Профорієнтація та профвідбір: курс лекцій. – К.: КиМУ, 2018. - 263 с.
4. Козяр М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – 2013. - 327 с.
5. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). – 2014.- с.262.
6. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). - 2014. - 456 с.
7. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Педагогіка вищої школи. Практикум: навч.посіб для студ. Заоч.форми навчання /Г.Б.Черушева, В.В.Пархоменко; за заг. ред.д.п.н. М.Т.Теловатої; Нац.акад.статистики, обліку та аудиту.-К.: ДП «Інформ.-аналіт.агентство», 2012.-124 с.

Допоміжна

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи України. Історія. Теорія. – К.:Либідь, 1998. – 560 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: Модульне навчання: Навчальний посібник. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.
3. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. – К., 1998. – 204 с.
4. Большой психологический словарь /Сост. и общ. ред.Б.Мещеряков, В.Зинченко – М., 2003. – 672 с.
5. Бондар В.І. Модульно-рейтингова технологія навчальної дисципліни (на матеріалі дидактики): Навчальний посібник. – К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 1999. – 49с.
6. Богданова І.М. Модульний підхід до професійно-педагогічної підготовки вчителя: Монографія. – Одеса: Маяк, 1998.
7. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання. За заг. ред. А.П.Зайця, В.С.Журавського. – К.: ФОРУМ, 2003. – 950 с.
8. Вовк Л.П. та ін. Українсько-англійський словник навчально-педагогічних понять та термінів: методичний посібник. – К.: Український Центр духовної культури, 2005. – 168 с.
9. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник /За ред. В.Г.Кременя. Авт. кол.: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

10. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.–316с.
11. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
12. Методика викладання у вищій школі. Опорний конспект лекції для студентів рівня підготовки „Магістр” усіх спеціальностей та слухачів вищої школи педагогічної майстерності: Навч.-метод.видання.– К.: КНТЕУ, 2002.
13. Основи психології та педагогіки /За ред. Степанова О.М., Фіцула М.М. та ін. – К., 2003.
14. Педагогічні технології: теорія та практика: Курс лекцій: Навч. посіб. /За ред. проф. М.В.Гриньової. – Полт. держ. ун-т. ім. В.Г. Короленка. – П., АСМІ: 2004.
15. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. /З.Н.Курлянд, Р.І.Хмелюк, А.В.Семенова та ін.; За ред. З.Н.Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
16. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. Практикум.- К.: Каравелла, 2008. – 336 с.
17. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. – К.:ІНТЕЛ, 1995. – 166 с.
18. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
19. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навч. посіб. для вчителів,аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів //І.А.Зязюн, Г.М.Сагач. – К.: Укр.-фін. Ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. – 302
20. Інновації у вищій освіті (за матеріалами регіональних нарад): Збірник доповідей. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – 68 с.
21. Кіреєва І.В. Нові підходи до гуманізації змісту навчання //Педагогіка та психологія: Зб.наук.праць /За ред. Сущенко Т.І. та ін. – Запоріжжя, 1999. – Вип.15., ч.1. – С.41-46.
22. Костриця Н.М., Свистун В.І., Ягупов В.В. Методика навчання студентів спілкуванню в управлінській діяльності. – К.:ЦУЛ, 2006. – 272 с.
23. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
24. Крилов Н.Б. Формування культури майбутнього спеціаліста. – М.,2000. – 142с.
25. Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів: Теорія, практика, програми/За заг. ред. А.Й.Капської. – К.:ІЗМН. – 2001. – 192 с.

26. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття /Авт.кол.: В.Литвин (кер), В.Андрущенко, А.Гуржій та ін. – К.: Навч. книга, 2004, Кн. 3: Модернізація освіти. – 2004. – 943 с.
27. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія /За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вид. “Віпол”, 2000. –636 с.
28. Ніколаєнко С.М. Вища освіта – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства. – К.: Освіта України, 2005. – 319 с.
29. Нісімчук А.С, Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навч. пос. – К.: Видавничий центр “Просвіта”; Пошуково-видавниче агенство “Книга пам’яті України”, 2000. – 368 с.
30. Оришака Ю.М., Черушева Г.Б.,Пересунько Т.К. Душа обязана трудиться. – К.,2000. – 216с.
31. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. /О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За заг.ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001.– 256 с.
32. Основи педагогіки вищої школи. Навч.-методичний комплекс для аспірантів і магістрів /Укладачі: Л.Вовк, О.Падалка, Р.Семерникова. – К., 2005. – 59 с.
33. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб. /О.М.Пехота, В.Д.Будак, А.М.Старева, К.Ф.Нор, В.І.Шуляр, І.М.Михайлицька, за ред. І.А.Зязюна, О.М.Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240 с.
34. Степко М.Ф., Клименко Б.В., Товажнянський. Л.Л. Болонський процес і навчання впродовж життя: Монографія. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2004. – 112
35. Сучасна освітня політика у контексті соціал-демократичних цінностей //Вісн.Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К., 2004. – №63-65. – С.18-21.
36. Тарасевич Н.М. Стратегія поведінки вчителя у складних педагогічних ситуаціях: Спецкурс. Тексти лекцій. – Полтава: ІОЦ ПДПУ, 2005.
37. Шапран О.І. Система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів. – Пр.-Хм.: С.В.Карпук, 2007. – 370 с.
38. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2004. – 207 с.

Інформаційні ресурси

Бібліографічні описи, Інтернет адреси ЗМ, періодичні видання: ж. «Гуманітарні науки», «Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук України», «Проблеми освіти.», «Вища освіта України», «Вища школа», «Філософська думка».

Плани лекцій

Змістовий модуль I

Тема 1. Вступ. Предмет та завдання курсу. Вища економічна освіта в Україні. Вища школа як педагогічна система.

План:

1. Предмет та завдання та організаційні основи курсу.
2. Педагогіка вищої школи як галузь педагогічної науки. Основні категорії науки.
3. Економічна освіти в Україні. Система вищих навчальних закладів.
4. Вища школа і Болонський процес.

Література:

1. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). - 2014. - 456 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури.-Київ:Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І., Психологія вищої школи. Практикум.-К.:? Каравелла, 2008.-336 с.
4. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати.-К.: Грамота, 2005.-448 с
5. Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів: Теорія, практика, програми/ За заг. Ред. А.Й.Капської. – К.:ІЗМН. – 2001.- 192.
6. Крилов Н.Б. Формування культури майбутнього спеціаліста.-М.,2000.-142с.
7. Вища школа і Болонський процес/Навчальний посібник. За загально. Ред. Балюбаша
8. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи : теорія, практика, історія. Навч.посіб. / В.А.Гладуш,Г.І.Лисенко – Д., 2014.– 416 с.
9. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Д. : Акцент ПП, 2015. – 416 с.

Тема 2. Предмет і принципи дидактики вищої школи

План:

1. Класифікація закономірностей навчання.
2. Поняття про принципи навчання.
3. Система дидактичних принципів.

Література:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури.-Київ:Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.

2. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І., Психологія вищої школи. Практикум.- К.: Каравелла, 2008.-336 с.

3. Костриця Н.М., Свистун В.І., Ягупов В.В. Методика навчання студентів спілкуванню в управлінській діяльності.-К.:ЦУЛ, 2006.-272 с.

4. Козяр М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – 2013. - 327 с.

5. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). – 2014.- с.262.

6. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). - 2014. - 456 с.

Тема 3. Гуманітарне пізнання як особливий тип наукового пізнання.

План:

1. Роль гуманітаризації та гуманізації освіти в системі підготовки економістів.

2. Гуманітарне знання як фактор формування особистості.

3. Основні методологічні принципи та положення гуманістичної психології.

4. Функції гуманітарної освіти та напрями її впровадження в навчально-виховний процес.

Література:

1. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005.- 448 с.

2. Сучасна освітня політика у контексті соціал-демократичних цінностей // Вісн. Київського національного університету імені Тараса Шевченка.- К., 2004.- №63-65.- С.18-20.

3. Большой психологический словарь /Сост. и общ. ред. Б.Мещеряков, В.Зинченко-М., 2003.- 672с.

4. Кіреєва І.В. Нові підходи до гуманізації змісту навчання //Педагогіка та психологія: Зб.наук.праць/ За ред. Сущенко Т.І. та ін.- Запоріжжя, 1999.- Вип.15., ч.1.- С.41-46.

Тема 4. Професійне середовище як фактор формування професійної готовності економіста. (4 години)

План:

1. Сутність поняття професійне середовище.

2. Сфери впливу професійного середовища : комунікативна, інформаційна, емоційна, діяльнісна.

Література:

1. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І., Психологія вищої школи. Практикум.-К.: Каравелла, 2008.-336 с.
2. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати.-К.: Грамота, 2005.-448 с.
3. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Педагогіка вищої школи. Практикум: навч.посіб для студ. заоч. форми навчання / Г.Б.Черушева, В.В.Пархоменко; за заг. ред. д.п.н. М.Т.Теловатої; Нац.акад.статистики, обліку та аудиту.-К.: ДП «Інформ.-аналіт.агентство», 2012.-124 с.
4. Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів: Теорія, практика, програми/ За заг. Ред. А.Й.Капської. – К.:ІЗМН. – 2001.- 192.
5. Костриця Н.М., Свистун В.І., Ягунов В.В. Методика навчання студентів спілкуванню в управлінській діяльності.-К.:ЦУЛ, 2006.-272 с.
6. Оришака Ю.М., Черушева Г.Б., Пересунько Т.К. Душа обязана трудиться.-К.,2000.-216с
7. Крилов Н.Б. Формування культури майбутнього спеціаліста.-М.,2000.-142с

Тема 5.Системи вищої освіти у країнах Європи і Америки.

План:

1. Вища освіта в контексті європейської інтеграції.
2. Освітні системи країн європейського союзу: загальна характеристика.
3. Сучасні принципи побудови та завдання вищої освіти у розвинених країнах.
4. Зміст вищої освіти, структура систем освіти країн Європейського Союзу та її особливості.

Література:

1. Вища освіта в контексті європейської інтеграції. Інтерв'ю ректора НТУУ “КПІ” академіка НАН України М.З.Згуровського
2. Огаркова Т. Життя європейців: вища освіта в Німеччині <https://life.pravda.com.ua/society/2014/10/23/182590/>
- 3.Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с. :

Тема 6. Сучасні проблеми виховання студентської молоді

План:

1. Виховання, як функція системи освіти. Спрямованість виховання на реалізацію суспільних і особистісних проблем сучасності.

2. Розвиток здібностей людини. Шляхи формування соціально-професійних позицій молоді.
3. Виховання активної громадянської позиції майбутнього спеціаліста.
4. Економічне виховання як складової підготовки студентів до самореалізації у нових соціально-економічних умовах.
5. Студентське самоврядування та його роль у розв'язанні соціальних проблем студентської молоді.

Література:

1. Вища школа і Болонський процес/Навчальний посібник. За загально. Ред. Балюбаша О.О.
2. Кіреєва І.В. Нові підходи до гуманізації змісту навчання //Педагогіка та психологія: Зб.наук.праць / За ред. Сущенко Т.І. та ін.- Запоріжжя, 1999.- Вип.15., ч.1.- С.41-46.
3. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати.-К.: Грамота, 2005.-448 с
4. Крилов Н.Б. Формування культури майбутнього спеціаліста.- М.,2000.-142с.
5. Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів: Теорія, практика, програми/ За заг. Ред. А.Й.Капської. – К.:ІЗМН. – 2001.- 192.
6. Мойсоюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 2-е вид.- К.,1999.- 350с.

Змістовий модуль II.

Форми організації навчальних занять і методика їх проведення (год.)

Тема 1.Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі.

План:

1. Педагогічний процес як система.
2. Зміст навчального процесу.
3. Організація навчально-пізнавальної діяльності.

Література:

1. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьева О.О. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). – 2014.- с.262.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Наіч. Посіб. – К.: Знання, 211. – 486 с.
3. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге,доповнене). - 2014. - 456 с.

Тема 2. Методи та форми організації навчання у вищій школі.

План:

1. Сутність поняття «форми організації навчання». Розвиток і становлення організаційних форм навчання.
2. Типологія та характеристик методів навчання.
3. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання

Література:

1. Алексюк А. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання.-К., 1998.
2. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). - 2014. - 456 с.
3. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Педагогіка вищої школи. Практикум: навч. посіб для студ. заоч. форми навчання / Г.Б.Черушева, В.В.Пархоменко; за заг. ред. д.п.н. М.Т.Теловатої; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту.-К.: ДП «Інформ.-аналіт.агентство», 2012.-124 с.
4. Леонтъев А.А. Лекция как общение.- М., 1974.
5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І., Психологія вищої школи. Практикум.- К.: Каравелла , 2008.-336 с.
6. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Д. : Акцент ПП, 2015. – 416 с.

Тема 3. Організація і методика проведення лекцій.

План:

1. Академічна лекція в системі професійної підготовки студентів.
2. Технологія підготовки і проведення лекції. Основні елементи лекції.
3. Дидактичні та методичні вимоги до академічної лекції.
4. Психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції у вищій школі.

Література:

1. Алексюк А. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання.-К., 1998.
2. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). - 2014. - 456 с.
3. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Педагогіка вищої школи. Практикум: навч. посіб для студ. заоч.форми навчання / Г.Б.Черушева, В.В.Пархоменко; за заг. ред. д.п.н. М.Т.Теловатої; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту.-К.: ДП «Інформ.-аналіт.агентство», 2012.-124 с.
4. Леонтъев А.А. Лекция как общение.- М., 1974.
5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І., Психологія вищої школи. Практикум.- К.: Каравелла , 2008.-336 с.

6. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Д. : Акцент ПП, 2015. – 416 с.

Тема 4. Семінари як форма організації навчання.

План:

1. Семінар як вид навчальних занять. Види семінарських занять.
2. Методика підготовки і проведення семінарських занять.
3. Інноваційні методи і форми проведення семінарів.

Література:

1. Алексюк А. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання.-К., 1998.
2. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). - 2014. - 456 с.
3. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Педагогіка вищої школи. Практикум: навч. посіб для студ. заоч. форми навчання / Г.Б.Черушева, В.В.Пархоменко; за заг. ред. д.п.н. М.Т.Теловатої; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту.-К.: ДП «Інформ.-аналіт.агентство», 2012.-124 с.
4. Леонтьев А.А. Лекция как общение.- М., 1974.
5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І., Психологія вищої школи. Практикум.-К.: Каравелла , 2008.-336 с.
6. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Д. : Акцент ПП, 2015. – 416 с.
7. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). – 2014.-с.262.

Тема 5. Активні методи навчання

План:

1. Роль інтерактивних методів у навчальному процесі.
2. Ділові ігри як методи активізації пізнавальної діяльності.
3. Методичні основи підготовки та проведення ділової гри.

Література:

1. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). – 2014. – 456 с.
2. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Педагогіка вищої школи. Практикум: навч. посіб для студ. заоч. форми навчання / Г.Б.Черушева, В.В.Пархоменко; за заг. ред. д.п.н. М.Т.Теловатої; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту.-К.: ДП «Інформ.-аналіт.агентство», 2012.-124 с.

3. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Д. : Акцент ПП, 2015. – 416 с.

4. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). – 2014.- с.262.

Тема 6. Форми організації контролю й оцінки знань і умінь студентів. Кредитно-модульна система.

План:

1. Сутність, завдання та функції контролю.
2. Види контролю та оцінки знань студентів.
3. Розробка умов навчального рейтингу.
4. Розробка і обґрунтування критеріїв атестації студентів. Тестовий контроль.

Література:

1. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). - 2014. - 456 с.

2. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Педагогіка вищої школи. Практикум: навч. посіб для студ. заоч. форми навчання / Г.Б.Черушева, В.В.Пархоменко; за заг. ред. д.п.н. М.Т.Теловатої; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту.-К.: ДП «Інформ.-аналіт.агентство», 2012.-124 с.

3. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Д. : Акцент ПП, 2015. – 416 с.

4. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник для ВНЗ. – 2014.- с.262.

Тема 7. Зміст, форми і методи самостійної роботи студентів.

План:

1. Види самостійної роботи студентів.
2. Підготовка до аудиторних занять.
3. Виконання індивідуальних та домашніх завдань, курсових та проектних робіт.
4. Підготовка до поточного та модульного контролю.
5. Планування самостійної роботи.

Література:

1. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для ВНЗ (Видання 2-ге, доповнене). - 2014. - 456 с.

2. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Педагогіка вищої школи. Практикум: навч. посіб для студ. заоч. форми навчання / Г.Б.Черушева,

В.В.Пархоменко; за заг. ред. д.п.н. М.Т.Теловатої; Нац.акад. статистики, обліку та аудиту.-К.: ДП «Інформ.-аналіт.агентство», 2012.–124 с.

3. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Д. : Акцент ПП, 2015. – 416 с.

4. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). – 2014.- с.262.

Семінарські та практичні заняття

Вступ

Педагогічна практика вузів щоденно ставить викладачів перед необхідністю вирішення цілого ряду методичних питань, пов'язаних з підготовкою і проведенням лекцій, практичних, семінарських занять, складанням методичних розробок у вищій школі. Це вимагає від викладача певної системи професійних психолого-педагогічних знань, навичок і вмінь. Що відповідають вимогам педагогічної діяльності.

В цій системі необхідно виділити основну її частину, що визначає необхідний базовий рівень психолого-педагогічної підготовки сучасного викладача-психолога.

В результаті вивчення дисципліни студент має знати:

- проблеми та методи психології;
- термінологічний апарат;
- врахування методологічних принципів психології;
- основні форми, методи та засоби підготовки та проведення різних видів педагогічної діяльності;
- об'єктивні критерії атестації студентів;
- особливості процесу організації та проведення дослідно-пошукової роботи за фахом.

Система професійних умінь, що забезпечують педагогічно і психологічно грамотну організацію навчального процесу на різних його етапах. До їх числа відносяться вміння:

- визначати актуальність навчальної теми, її професійну значимість, створити позитивну мотивацію щодо її вивчення;
- визначати навчальні цілі лекцій, практичних та семінарських занять, диференціювати їх по рівнях професійної підготовки;
- визначати виховні цілі, що пов'язані з розвитком професійно важливих якостей особистості;
- структурувати зміст матеріалу на основі виділення основних його елементів і визначення логічних зв'язків між ними;
- правильно організаційно та методично побудувати заняття, визначити цілі, функції і зміст основних його етапів;
- визначати методи викладання психології та контролю, відповідно цілей, змісту дисципліни і сучасних вимог;
- конструювати різноманітні види матеріалів контролю, диференціювати їх відповідно до рівня професійної підготовки;

- складати учбові інструктивні матеріали: орієнтовні карти, професійні алгоритми для відпрацювання професійних умінь і навичок та організації самостійної роботи студентів з літературою;
- моделювати професійні ситуації, використовуючи інтерактивні методи навчання;
- проектувати та реалізувати професійну самоосвіту з проблем викладання психології та дослідно-пошукової діяльності

Система психолого-педагогічних умінь складає основу кваліфікаційної професіограми сучасного викладача і може служити цілям психолого-педагогічної підготовки

Плани семінарських занять

Тема: Характеристика основних етапів розвитку вищої освіти в Україні.

Питання для обговорення:

1. Основні тенденції розвитку вищої освіти у ХХ на початку ХХІ ст.
2. Етапи і шляхи реформування вищої освіти в умовах українського державотворення.
3. Інтеграція України в європейський освітній простір згідно з основними положеннями Болонської декларації

Тема: Основи дидактики вищої школи.

Питання для обговорення:

1. Навчальний процес як категорія дидактики.
2. Суперечності розвитку дидактичної системи вищої школи, шляхи їх розв'язання.
3. Діалектика зв'язків закономірностей і принципів навчання у вищій школі.
4. Вплив характеру навчально-пізнавальної діяльності студентів на формування індивідуальних, професійних, громадянських якостей особистості.

Тема: Гуманізація та гуманітаризація освіти.

Питання для обговорення:

1. Роль гуманітаризації та гуманізації освіти в системі підготовки економістів.
2. Гуманітарне знання як фактор формування особистості.
3. Основні методологічні принципи та положення гуманістичної

психології.

4. Функції гуманітарної освіти та напрями її впровадження в навчально-виховний процес.

Тема: Системи вищої освіти у європейських країнах.

Питання для обговорення:

1. Вища освіта в контексті європейської інтеграції. Європейська асоціація закладів вищої освіти.
2. Освітні системи країн європейського союзу: загальна характеристика
3. Зміст та завдання вищої освіти у розвинених країнах..
4. Структура систем освіти країн Європейського Союзу та її особливості.

Тема: Зміст, форми організації та методи навчання у вищій школі.

Питання для обговорення:

1. Навчальні плани і програми вищої школи.
2. Система планування й організації навчального процесу у ВНЗ
3. Функції лекції у навчальному процесі, їх зміни в сучасних умовах.
4. Види семінарських занять та методика їх проведення.
5. Дидактико-розвивальне значення практичних занять у вищій школі

Тема: Інноваційні освітні технології у вищій школі.

Питання для обговорення:

1. Сутність поняття „педагогічна технологія”.
2. Використання новітніх інформаційних технологій у практиці роботи вищої школи.
3. Теорія і практика дистанційного навчання.
4. Ігрові та тренінгові технології, їх значення в організації процесу навчання у вищій школі.

Тема. Сучасні проблеми виховання студентської молоді

Питання для обговорення:

1. Концепція національного виховання.
2. Закономірності та принципи процесу виховання
- 3.Зміст та особливості виховного процесу у вищій школі.
4. Самовиховання в процесі навчання та самоосвіти.

5. Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів.

Практичні заняття

Практичне заняття 1.

Тема: Структура діяльності викладача. Професійно-психологічна готовність психолога (2 години)

Мета: ознайомлення з методологією професіографічного підходу, розкриття та визначення поняття професійно-психологічна готовність спеціаліста, структурою діяльності викладача-психолога.

Методичні матеріали: Схеми, тести, освітньо-кваліфікаційна характеристика,

Ключові поняття: професіограма, професійно-психологічна готовність, професійна свідомість, професійна техніка, професійна технологія, психологічна компетентність.

1. Підготовчий етап до практичного заняття.

Завдання 1. Опрацювати теоретичний матеріал з теми «Структура діяльності» спеціаліста.

Завдання 2. Зробити професіографічний аналіз діяльності спеціаліста та визначити її основні характеристики. Визначити види діяльності та функціональну структуру.

Завдання 3. На основі професіографічного аналізу розробити блок-схему функціональної структури професійної діяльності спеціаліста.

Завдання 4. Розкрити сутність поняття професійно-психологічна готовність, визначити основні структурні складові даного психологічного утворення.

Завдання 5. Представити професійно-психологічну готовність у вигляді графічної структури.

При виконанні самостійної роботи, опрацюванні навчальної, монографічної літератури, законспектувати основні характеристики поняття професійно-психологічна готовність, привернути особливу увагу на результати дослідження І.Я. Лернера, К.І. Дурай-Новакова, Н.І. Войченко та інші, в яких розроблена методологічна основа виділення компонентів професійної готовності фахівця до професійної діяльності.

Професійна готовність фахівця до включення у виробничі відносини представлена ними як трикомпонентна система. Компонентами цієї системи є *сформована професійна свідомість, знання професійної технології, володіння професійною технікою*, що в свою чергу неоднорідні за складом.

У професійній свідомості фахівця умовно можна виділити три комплекси уявлень: комплекс уявлень про себе як фахівця, комплекс уявлень індивіда про професійну діяльність, комплекс уявлень про підлеглих (людино-центриський підхід).

Комплекс уявлень про себе як фахівця, складається на основі виробничих відносин, тобто на основі сприйняття інформації про себе як фахівця, що виходить від усіх осіб, з якими він вступає в професійну взаємодію. Цей комплекс уявлень формується у взаємодії зі сформованою в індивіда Я.-концепцією, а також зі сформованим у нього професійним ідеалом. Формування професійної Я-концепції складний емоційно напружений процес, напрямом і результати якого істотно залежать від рівня розвиненості в індивіда рефлексії і емпатії, адекватності його самооцінки, реалістичності професійного ідеалу, рівня домагання до особистісних якостей фахівця.

Комплекс уявлень індивіда про професійну діяльність: про її цілі, зміст, суспільне значення, засоби, методи, організаційні форми та інше. Основу для його формування у фахівця складають власне професійні знання (технологія і техніка спеціальності).

Комплекс уявлень фахівця про підлеглого, колегу: про особистісні особливості, про можливості виховання в колективі та інше. Основою цього комплексу уявлень є комунікативні здібності фахівця, соціальна культура, володіння технікою спілкування.

Кожний з цих комплексів з'явлень тісно пов'язаний із двома іншими і формується в єдності взаємодій з ними.

Другим елементом готовності фахівця до професійної діяльності ми вважаємо його уміння в галузі професійної технології (поняття «технологія» означає впорядковану сукупність дій).

Третім системо-утворюючим елементом професійної готовності фахівця до включення в професійну діяльність ми вважаємо його уміння в галузі професійної техніки. Це уміння, що дозволяють фахівцю в безпосередній взаємодії у виробничому колективі з «професійним інструментарієм» забезпечувати впорядковану сукупність дій.

Професійна техніка включає техніку спілкування і техніку предметної діяльності.

Володіння технікою спілкування означає уміння правильно і зрозуміло говорити, управляти своїм зовнішнім виглядом (емоції й увага), володіти соціальною перцепцією.

Володіння технікою предметної діяльності означає уміння користуватися в процесі професійної діяльності різними матеріальними об'єктами.

Представлений опис професійної готовності фахівця до включення в професійну діяльність підкреслює значимість психолого-педагогічного блоку.

II. Хід роботи на практичному занятті.

Вступне слово викладача.

У вступному слові надається визначення та розкриття суті професійної діяльності і кваліфікації. Викладач наголошує на значущість професійної соціалізації як процесу засвоєння суб'єктом професійної діяльності, певної системи знань, норм і цінностей в контексті професійної освіти. Професійна соціалізація виступає діючим фактором його функціонування як повноправного члена трудового колективу та розкриттям професійної майстерності.

В той же час, студенти мають усвідомити, що професійна майстерність не зводиться лише до засвоєння професійними технологіями. Вона неодмінно містить в собі і розвиток важливих професійних особистісних якостей, що забезпечують здатність індивіда до оволодіння професією, до здійснення продуктивної професійної діяльності.

Викладач зазначає основні завдання професійної освіти, суть якої полягає у формуванні професійної готовності випускника до включення в професійну діяльність і наступний професійний ріст.

Структурне і змістовне розкриття професійної готовності дозволить визначити різноманіття взаємозв'язків елементів структури і змісту професійної підготовки.

Професійно-психологічна готовність психолога представляється як інтегральна властивість та стан особистості, з функціональною спрямованістю на цю діяльність. При цьому рівень професійної готовності визначається наявністю педагогічних здібностей, системою психологічних, гуманітарних та спеціальних знань, сформованих на їх основі вмінь і навичок, переконань, ціннісних орієнтацій та морально-психологічних особистісних якостей, що сприяють успішному виконанню професійних обов'язків та функцій.

Студентам пропонується виконати наступні завдання:

Завдання 1. Закріплення ключових понять і термінів за темою.

Проводиться у формі експрес-диктанту (10 хвилин) або у формі гри (викладач проводить інструктаж проведення гри).

Завдання 2. Визначити основні якості, властивості особистості, знання, уміння, навички, професійну спрямованість та особистісні якості, як фактори успішності виконання професійних обов'язків та функцій (інформаційно-пізнавальну, регулятивну, комунікативну, консультативну, організаційну та ін.). В процесі виконання завдання студент спирається на матеріали домашньої самостійної роботи.

Завдання 3. Розробити модель (графічну структуру) готовності спеціаліста до професійної діяльності за структурно-логічною схемою:

- професійна свідомість: представлення про себе як про фахівця; представлення про діяльність (психологічний аспект);
- професійна технологія (педагогічний аспект);
- професійна техніка (спілкування та предметної діяльності)

Завдання виконується по групах 4-5 чоловік з послідуочим обговоренням.

Завдання 4. Виявити індивідуальну здатність майбутніх фахівців до емпатії за методикою «Рівень емпатії» І.М.Юсупова. (методика виконання додається). Викладач проводить інструктаж по використанню даної методики.

Вияв індивідуальної здатності до емпатії за методикою «Рівень емпатії» І.М.Юсупова

Мета: визначення індивідуального рівня емпатії як професійної якості особистості.

Загальні відомості:

Емпатія - співчуття - вміння поставити себе на місце іншого, здатність розуміти внутрішній світ іншої людини, проникати в її відчуття, відкликатись на них і співчувати іншим.

Емпатія сприяє збалансованості міжособистісних відносин, допомагає встановити емоційний контакт, робить поведінку людини соціально обумовленою.

Розвинута емпатія - ключовий фактор успіху в тих видах діяльності, як педагогіка, мистецтво, медицина, управління, Водночас вона обумовлює доброзичливі взаємовідносини з людьми в різних сферах життєдіяльності. Ця якість нашої психіки притаманна кожному, але розвинута не в усіх однаково.

Жінки проявляють більше емпатії ніж чоловіки: вони перевершують останніх у своєї схильності до співчуття, більш дбайливі і уважні до своїх вихованців і пацієнтів, більш інформовані про життя своїх підлеглих, більш сприйнятливі до чужих ідей та ін. Це можна пояснити специфікою їх

соціальної ролі: виховувати. Чоловіки же зазвичай намагаються не відчувати, а активно вдосконалювати своє оточення, контролювати свої почуття.

У спілкуванні емпатія проявляється в тому, що діє установка на розуміння не стільки безпосереднього змісту того, про що говориться, скільки відчуття прихованого смислу висловлення, в ставленні партнера, яке проявляється в його інтонації, позі, жестах. Це розуміння тону промови, наслідком чого є адекватне емоційне реагування. Відображення почуттів співрозмовника підказує йому, що його емоційний стан зрозумілий. Таким чином емпатія - це якість, яка найбільше допомагає досягненню справжньої цілі спілкування - обміні особистісно значущими смислами.

Встановлення свого рівня емпатії допоможе своєчасно розпочати її розвиток для досягнення в майбутньому ефективної професійної діяльності.

Порядок виконання:

1. Приготуйте бланк до методики - перелік цифр від 1 до 36.

Вам пропонується виразити ступінь свого погодження з запропонованими твердженнями, ставлячи біля номеру твердження в бланку наступні числа: якщо Ви відповіли - "не знаю" - 0, "ні, ніколи" - "1", "інколи" - 2, "часто" - 3, "майже завжди" -4, "так, завжди" -5.

2. Після закінчення відповідей, перш ніж підрахувати отримані результати, перевірте ступінь відвертості, з якою Ви відповідали.

Підрахуйте кількість відповідей "не знаю" на твердження під номерами 3, 9, 11, 13, 28, 36 та відповідей "так, завжди" на пункти 11, 13, 15, 27.

Такі відповіді на ці питання свідчать про те, що Ви не побажали бути відвертими самі з собою, а в деяких випадках намагалися виглядати в кращому світлі.

Якщо за всіма перерахованими твердженнями Ви дали більше 3-х вказаних відповідей - слід сумніватись в достовірності тестування, а яри 5-й - можете вважати, що роботу виконали марно. Поверніться до опитувальника, перевірте Ваші відповіді та спробуйте відповісти відверто. Треба Пам'ятати, що кожне завдання самостійної роботи Ви виконуєте, перш за все, для себе!

3. Якщо Ви дали не більше 3-х нецирих відповідей, просумуйте всі бали, приписані пунктами: 2, 5, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 32. Отримані результати треба співставити зі шкалою розвитку емпатійних тенденцій.

4. Зробіть висновок про індивідуальний рівень емпатії та надайте інтерпретацію результатів.

5. Оформіть звіт з завдання.

Зміст методики:

1. Мені більше подобається книги про подорожі, ніж книги з серії, "Життя знаменитих людей".
2. Дорослих дітей дратують піклування батьків.
3. Мені подобається розмірковувати про причини неуспіхів і невдач інших людей.
4. Серед всіх музичних телепередач маю перевагу до "Сучасних ритмів".
5. Зайву дратівливість і несправедливі докори хворого потрібно терпіти, навіть якщо вони тривають роками.
6. Хворій людині можна допомогти навіть словом.
7. Стороннім людям не слід втручатись в конфлікт поміж двома особами.
8. Старі люди, як правило, образливі без причин.
9. Коли я в дитинстві слухав сумну розповідь, на мої очі мимоволі наверталися сльози.
10. Роздратований стан моїх батьків впливає на мій настрій.
11. Я байдужий до критики на мою адресу.
12. Мені більше подобається розглядати портрети, ніж картини з пейзажами.
13. Я завжди вибачав все батькам, навіть якщо вони були неправі.
14. Якщо кінь погано тягне, його потрібно стьобати .
15. Коли я читаю про драматичні події в житті людей, то відчуваю мов би це відбувається зі мною.
16. Батьки відносяться до своїх дітей справедливо.
17. Коли я бачу підлітків або дорослих, які сперечаються, я втручаюся.
18. Я не звертаю уваги на поганий настрій своїх батьків.
19. Я довго спостерігаю за поведінкою тварин, відкладаючи інші справи.
20. Фільми і книги можуть викликати сльози тільки у несерйозних людей.
21. Мені подобається спостерігати за виразом обличчя і поведінкою незнайомих людей.
22. В дитинстві я приводив додому бездомних кішок і собак.
23. Всі люди безпідставно озлоблені.
24. Коли я дивлюся на сторонню людину, мені хочеться вгадати, як складеться її життя.
25. В дитинстві молодші за віком ходили за мною слідом,
26. Коли я бачу скалічену тварину, я намагаюся їй чимось допомогти.

27. Людині буде легше, якщо уважно вислухати її скарги.
28. Коли я бачу аварію, я намагаюся не у коло свідків.
29. Молодшим подобається, коли я пропоную їм свою ідею, справу або розвагу.
30. Люди перебільшують здатність тварин відчувати настрій свого господаря.
31. Зі скрутної конфліктної ситуації людина повинна виходити самотійно.
32. Якщо дитина плаче, на те є свої причини.
33. Модель повинна завжди задовольняти будь-які прохання і дивацтва старих.
34. Мені хотілося зрозуміти, чому мої деякі однокласники інколи бували задумливими.
35. Бездоглядних домашніх тварин слід відловлювати і знищувати.
36. Якщо мої друзі починають обговорювати зі мною свої особисті проблеми, я намагаюсь перевести розмову на іншу тему

Інтерпретація результатів:

Якщо Ви набрали від 82 до 90 балів – це дуже високий рівень емпатійності. У вас рівень розвитку співчуття має хворобливий характер. У спілкуванні як барометр, тонко реагуєте на настрій співрозмовника, який ще не встиг висловити ні слова. Вам важко від того, що оточуючі використовують Вас у якості громовідводу, обрушуючи на Вас свій емоційний стан. Погано почуваєте себе в присутності "важких" людей. Дорослі і діти охоче довіряють Вам свої таємниці і йдуть за порадами. Нерідко відчуваєте комплекс провини, побоюючись завдати людям клопоту, не тільки словом, але навіть поглядом боїтеся зачепити їх. Хвилювання за рідних і близьких не залишав Вас. В той же час Ви самі дуже ранені. Можете страждати при вигляді скаліченої тварини або не знаходите собі місця від випадкового холодного привітання Вашого шефа. Ваша вразливість інколи довго не дає заснути. Коли Ви засмучені, відчуваєте потребу у емоційній підтримці інших. При такому відношенні до життя Ви близькі до невротичних зривів. Потурбуйтеся про своє психічне здоров'я.

Від 63 до 81 бала – висока емпатійність. Ви чутливі до нужди і проблем оточуючих, великодушні, схильні багато що їм вибачати. З непідробною цікавістю відноситеся до людей. Вам подобається "читати" їх обличчя і "зазирати" в їх майбутнє. Ви емоційні та чутливі, товариські, швидко встановлюєте контакти і знаходите спільну мову. Набудь і діти мають потяг до Вас. Оточуючі цінують Вас за душевність. Ви намагаєтесь не допускати

конфліктів і знаходити компромісні рішення. Добре сприймаєте критику в свою адресу. В оцінці подій більше довіряєте своїм почуттям і інтуїції, ніж аналітичним висновкам. Віддаєте перевагу праці з людьми, ніж праці насамоті. Постійно потребуєте соціального схвалення своїх дій. При всіх перерахованих якостях Ви не завжди акуратні в точній і копіткій роботі. Не важко вивести Вас з рівноваги.

Від 37 до 62 балів – нормальний (оптимальний) рівень емпатійності, який притаманний більшості людей. Оточуючі не можуть назвати Вас "товстошкурим", але в той самий час Ви не належите до кола особливо чутливих людей. У міжособистісних стосунках оцінювати інших більш схильні за їх вчинками, ніж довіряти своїм особистим враженням. Вам притаманні емоційні прояви, але у більшості вони знаходяться під самоконтролем. У спілкуванні уважні, намагаєтесь зрозуміти більше, ніж висловлено, але при зайвому прояві почуттів співрозмовника втрачаєте терпець. Вважаєте за краще делікатно не виказувати свою точку зору, якщо не впевнені, що вона буде прийнята. При читанні художніх творів і перегляді фільмів найчастіше слідкуєте за дією, ніж за переживанням героїв. Маєте труднощі у прогнозуванні розвитку відносин поміж людьми, тому, трапляється, їх вчинки стають для Вас неочікуваними. У вас немає розкутості почуттів, і це заважає Вашому повноцінному сприйняттю людей.

12–36 балів – низький рівень емпатійності. Ви відчуваєте труднощі у встановленні контактів з людьми, незручно почуваєте себе у гомінкій компанії. Емоційні прояви у вчинках оточуючих інколи здаються Вам незрозумілими і безглуздими. Віддаєте перевагу самотнім заняттям конкретною справою, а не роботі з людьми. Ви – прихильник точних формулювань і раціональних рішень. Ймовірно, у Вас мало друзів, а тих, хто є, Ви цінуєте більше за ділові якості і ясний розум, ніж за чутливість. Люди платять Вам тим самим. Буває, інколи відчуваєте свою відчуженість; оточуючі не надто уважні до Вас. Але це можна виправити, якщо Ви розкриєте свій панцир і почнете пильно придивлятися до поведінки близьких і приймати їх потреби як власні.

11 балів і менше – дуже низький рівень. Емпатійні тенденції особистості не розвинуті. Вагаєтесь першим почати розмову, тримаєтесь осторонь серед співробітників. Особливо важкі контакти з дітьми і особами, які набагато старші за Вас. У міжособистісних відносинах нерідко опиняєтесь у незручному становищі. Багато в чому не знаходите взаєморозуміння з оточуючими. Полюбляєте гострі відчуття, спортивні змагання для Вас превалюють над мистецтвом. В діяльності занадто центровані на собі. Ви можете бути дуже продуктивні в індивідуальній

роботі, а у взаємовідносинах з іншими не завжди маєте найкращий вигляд. З іронією відноситеся до сентиментальних проявів. Болісно переживаєте критику на свою адресу, хоча можете на неї бурхливо відреагувати. Вам необхідна гімнастика почуттів.

III. Заключний етап. Висновки викладача, оцінка.

Практичне заняття 2

Тема: Активні методи навчання(6 годин)

Мета: Засвоєння активних методів навчання. Усвідомлення їх ролі у процесі навчання та практичній діяльності. Формування вмінь та навичок організації та проведення різних методів інтерактивного та проблемного навчання.

Методичні матеріали: Схеми, тести, інструкції, список тем для розгляду.

Ключові поняття: методи, активні методи навчання, інтерактивне навчання, інтерактивні методи, проблемне навчання.

Частина 1.

Тема: Інтерактивне та проблемне навчання (4 години)

I. Підготовчий етап до практичного заняття.

Завдання для самостійної роботи:

В процесі самостійного опрацювання теми «Активні методи навчання» студенти мають:

Завдання 1. Засвоїти понятійний апарат (ключові поняття: методи, активні методи навчання, інтерактивне навчання, інтерактивні методи);

Завдання 2. Зробити аналіз класифікацій активних методів навчання;

Завдання 3. Визначити особливості інтерактивного та проблемного навчання;

Завдання 4. Розробити схему-конспект заняття з інтерактивними методами (по групам) відповідно до обраної теми (для виконання цього завдання студентам пропонуються теми з курсу «Психологія та педагогіка»).

Завдання 5. Розробити схему-конспект проведення дискусії (визначити тему, розкрити процедуру заняття). Студенти мають продемонструвати вміння постановки проблеми та її розкриття і обговорення.

Завдання 6. Після засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонується самостійно обрати тему (проблему) для дискусії за методом «Мозкового штурму». Сформулювати мету та завдання до обраної теми. Підготувати перелік ідей вирішення поставленої задачі.

Завдання 7. За обраною темою розробити план та відповідні методичні складові для читання *проблемної лекції* (демонстрація фрагменту на практичному занятті). Завдання виконується по групах.

II. Хід роботи на практичному занятті.

Вступне слово викладача: визначає актуальність теми, навчальні цілі заняття, значення інтерактивного навчання у формуванні творчої активності майбутніх фахівців. Викладач підкреслює, що *інтерактивне навчання – це навчання, яке базується на психології людських взаєностосунків і взаємодій*. До методів інтерактивного навчання відносяться: метод «Ділової гри», метод «Мозкової атаки», метод дискусії, метод Делфі, метод «Круглого столу», конкурси, тренінги.

Центральне місце в діяльності викладача займає не окремий учень як індивід, а група взаємодіючих учнів, які при обговоренні питань сперечаються і доходять згоди між собою, стимулюють та активізують один одного. При застосуванні інтерактивних методів на інтелектуальну активність більш за все діє дух змагання, суперництва, який з'являється і проявляється тоді, коли людей об'єднує одна мета, яку необхідно досягти, коли люди колективно шукають істину. Крім цього, діє такий психологічний феномен як зараження і будь-яка висловлена сусідом думка здатна доволно викликати власну, аналогічну або близьку до викладеної, або, навпаки, зовсім протилежну.

Проведення такого заняття вимагає від викладача набагато більшої активності і творчості, ніж при інших пасивних формах, наприклад, у вигляді переказу навчального матеріалу. Найбільший ефект, як навчальний, так і виховний, мають інтерактивні методи. Викладач має впливати на обговорення не тільки висловлюючи науково аргументовану точку зору, а й виражаючи власне особистісне відношення щодо проблеми, власної світоглядної і моральної позиції. Найкраще це робити шляхом тонкого управління ходом дискусії через постановку проблемних питань, які потребують продуктивного мислення, творчого пошуку істини.

Таким чином, сумісна учбова діяльність при застосуванні інтерактивних методів навчання перетворюється у певну модель спілкування особистостей в реальній творчій (продуктивній) діяльності.

Інтерактивні методи – це створення атмосфери сумісної творчої (продуктивної) діяльності викладача і студента, де проходить процес взаємодії особистостей, а не тільки процес пошуку знань.

Студентам пропонується виконати наступні завдання:

Завдання 1. Закріплення ключових понять і термінів за темою: Проводиться у формі експрес-диктанту (10 хвилин).

Завдання 2. Презентація робіт малих груп. Студенти представляють розроблені проекти інтерактивного навчання з їх обґрунтуванням (по групам). Визначають особливості обраних інтерактивних методів, їх професійну та педагогічну роль у формуванні професійних якостей.

Процес обговорення самотійної роботи.

Завдання 3. Організація та проведення «мозкового штурму».

Рекомендації, поради: викладач повинен: проводити демократично, підтримуючи дискусію; вміти слухати і утримуватися від висловлювання власної думки, оцінок, пропозицій до закінчення виступів усіх учасників; дотримуватися регламенту виступів; надавати можливість висловити свої думки всім учасникам; слідкувати за коректністю висловлювань; не допускати випадів проти опонентів, спонукати чітко аргументувати мотиви незгоди; рішуче зупиняти тих, хто багато говорить, відволікається; спонукати до виступів найбільш мовчазних.

Рекомендації, поради: викладач повинен: проводити демократично, підтримуючи дискусію; вміти слухати і утримуватися від висловлювання власної думки, оцінок, пропозицій до закінчення виступів усіх учасників; дотримуватися регламенту виступів; надавати можливість висловити свої думки всім учасникам; слідкувати за коректністю висловлювань; не допускати випадів проти опонентів, спонукати чітко аргументувати мотиви незгоди; рішуче зупиняти тих, хто багато говорить, відволікається; спонукати до виступів найбільш мовчазних.

Викладач проводить інструктаж по впровадженню даного інтерактивного методу в навчальному процесі.

Метод «Мозкового штурму» належить до одного з простих методів активізації творчості, простота, доступність, цікавість якого дозволить з успіхом застосовувати для вирішення нескладних інноваційних або креативних завдань, що виникають у роботі. *Назва методу* народилася у системі управління, а також у сфері наукових досліджень. Дуже часто цей метод використовується в економічній управлінській діяльності, менеджменті. *Сутність методу* полягає в пошуку відповіді фахівців на складну проблему шляхом інтенсивного висловлювання будь-яких ідей, думок, здогадів, припущень, випадкових аналогій, а також спонтанно виникаючих у присутніх доцільних і недоцільних асоціацій. Потім усі думки, випадкові репліки, навіть окремі випадкові слова-оклики, записані на диктофон, уважно аналізуються, відбираються найбільш цікаві на думку організатора «мозкового штурму» і використовуються для подальшого

поглибленого обговорення по суті питання. Групова форма проведення «Мозкового штурму» повинна враховувати виконання певних правил при обговоренні будь-якого питання.

Організація проведення «мозкового штурму» передбачає дотримання наступних *правил*:

- забороняється критикувати (як прямо, так і опосередковано: поглядом, мімікою, жестами, вигуками) на стадії генерації ідей;
- не піддавати сумніву будь-що з запропонованого учасниками розмови;
- приймати будь-які ідеї, навіть абсурдні, дитячі, нерозумні;
- забезпечити повну свободу висловлювань;
- головне – кількість ідей;
- заохочувати розвиток ідей один одного, їх комбінування і поліпшення;
- усі ідеї записуються одним учасником або групою так званих експертів.

Мета заняття з методом «Мозкового штурму: застосування творчого підходу до вирішення важливих і складних завдань, ознайомлення студентів з цікавою формою групової роботи, допомога студентам у виробленні дослідницького підходу у повсякденній роботі.

Практичні знання (які знання, вміння, навички формуються): отримання знань щодо вирішення задач, що виникають у роботі, методом активізації творчості малої або великої групи; розвиток толерантності, креативності, доброзичливості, емпатії у процесі групового спілкування, формування важливих навичок колективного прийняття рішень, вміння вислухати думку іншого.

Методичні матеріали та засоби: проблемні теми для обговорення

Рекомендації, поради: викладач повинен: проводити демократично, підтримуючи дискусію; вміти слухати і утримуватися від висловлювання власної думки, оцінок, пропозицій до закінчення виступів усіх учасників; дотримуватися регламенту виступів; надавати можливість висловити свої думки всім учасникам; слідкувати за коректністю висловлювань; не допускати випадів проти опонентів, спонукати чітко аргументувати мотиви незгоди; рішуче зупиняти тих, хто багато говорить, відволікається; спонукати до виступів найбільш мовчазних.

Хід роботи мозкового штурму.

1. Вступне слово викладача про мету і завдання даного практичного заняття.

2. Студенти пропонують теми (формулюють проблему для вирішення) для розгляду (5-6 студентів), обирається одна з найцікавіших.

3. Безпосередньо робота. Метод «мозкового штурму» проводиться у п'ять етапів:

Eman I. (30-40 хв.). Усі учасники коротко (2-3 хв.) надають свої пропозиції щодо проблеми. Зауваження забороняються. 2-3 «секретаря» записують усі пропозиції на дошці або на аркушах паперу.

Eman II. Перерва на 10-15 хв. для обміну думками та відпочинку.

Eman III. (15-20 хв.). Кожному з учасників надається можливість надати ще одну пропозицію та конкретизувати раніше надану.

Eman IV. Учасники обирають експертну групу для розгляду наданих пропозицій. Експерти розподіляють усі надані пропозиції таким чином:

- ті, що можливо застосувати для швидкого використання;
- ті, що перспективні за певних обставин;
- ті, що перспективні на віддалений період;
- негодні.

Слід пам'ятати, що в перші три групи зазвичай потрапляє не більше 10-15 % пропозицій.

Eman V. Прийняття конкретного рішення на підставі пропозицій експертної групи.

4. Обговорення результатів застосування методу у вирішенні поставленої проблеми, підведення підсумків і оцінка групової роботи та окремих учасників.

Орієнтовний список тем для розгляду:

1. Підготовка гри-вікторини на тему: «Учебні задачі при викладанні психології»

2. Організація прес-конференції на тему: «Складові педагогічної майстерності викладача»

3. Проведення тематичного вечора «Роль і місце викладача у навчально-педагогічній грі» або «Цікава психологія»

4. Проведення аукціону народної мудрості «Психологія в афоризмах, прислів'ях, приказках»

5. Організація вечору-подорожі «Країна Психологія»

Випуск психологічної газети

Практичне заняття 3

Тема: Форми навчальних занять і методика їх проведення (4 год.)

Мета: ознайомлення із сучасними методиками викладання дисциплін у вищій школі, методологією розроблення різних методичних матеріалів,

формування умінь щодо проведення всіх форм навчальних занять (лекцій, семінарів, практичних занять).

Частина 1. Методика підготовки та проведення лекційних занять

Мета: засвоєння дидактичних принципів навчання, моделювання в навчальній діяльності цілісного змісту, форм і методів професійної діяльності.

Ключові поняття: лекція, інформація, проблемна лекція,

Вступне слово викладача: місце лекційних занять в системі форм організації навчальної діяльності студентів. Викладач визначає певні функції лекції: формування аналітичного мислення, інформування, опанування практичних навичок, виховання.

На розгляд виносяться основні питання:

Лекція як основна форма навчання у ВНЗ. Види лекції: вступна, тематична, проблемна, оглядова та їхні особливості. Основні складові лекції.

Методика підготовки лекції, вибір матеріалу, його компонування. Зміст і структура лекції. Складання конспекту лекції.

Особливості читання лекцій у різних вікових аудиторіях. Прийоми забезпечення зворотного зв'язку викладача з аудиторією.

Умови досягнення цілей лекційного заняття. Роль опорного конспекту, візуального та комп'ютерного супроводження лекцій в активізації

Лекція (від латинського слова *lectio*) – це усний виклад певної інформації викладачем у вузі, або публічний виступ із будь-якої теми. Лекція – це не тільки одна з важливих і основних форм навчання, а й різновид інформації.

Інформація - термін латинського походження й означає повідомлення про щось.

І. Підготовчий етап до практичного заняття.

Завдання 1. Опрацювати теоретичний матеріал з теми, засвоїти термінологічний апарат. Складіть термінологічний словник

Завдання 2. Розробити класифікацію інформації за ознаками: друкована (газети, журнали, книги, плакати); усна (бесіди, доповіді, виступи, лекції, семінари); здійснюється за допомогою технічних засобів (радіо, телебачення, компакт-диски, магнітофонні записи, Інтернет).

Завдання 3. Розробіть блок-схему лекційних занять (етапи підготовки та проведення лекції).

Завдання 4. Складіть опорний конспект лекції або розгорнутий план конспекту лекції з теми за обраною темою (теми пропонуються викладачем з курсу «Психологія»). Складіть план лекції, сформулюйте мету та завдання,

визначте ключові поняття (термінів), засоби активізації сприйняття та засвоєння лекційного матеріалу.

Підготуйте інформаційні матеріали для складання лекції.

Розробіть візуальне супроводження лекції за даною темою. Зробіть огляд сучасних друкованих (електронних підручників) за обраною темою. Складіть термінологічний словник до теми.

Завдання 5. Розробіть сценарій лекційного заняття.

Завдання 6. Зробити аналіз тексту лекції, з'ясувати, який варіант є більш придатним для прочитання лекції. Продумати аргументи на користь обраного тексту та зробіть нотатки у зошитах.

(Для самостійної роботи студентам можна запропонувати 2-3 тексти лекції для аналізу).

II. Хід роботи на практичному занятті.

Завдання на занятті

Завдання 1. Презентація робіт малих груп із подальшим обговоренням студентами й оцінюванням викладачем. (обґрунтування, аналіз, рецензування,)

Завдання 2. Складання розгорнутого плану лекції з теми (письмово використовуючи кілька рівнів узагальнення. Спроба визначити мету та завдання викладання.

Завдання 3. Опрацювання джерел інформації. Підготовка тексту. Визначення основних питань теми, письмово викласти матеріал (матеріал тексту не має повторювати текст підручника).

Завдання 4. Проаналізувати сценарій лекційного заняття (для аналізу надається дидактичний матеріал – методична розробка лекції «Агресивна поведінка, її природа та методи дослідження», див. додаток).

Завдання 5. Написання дидактичного тесту з метою перевірки засвоєння бази знань із теми.

III. Заключний етап практичного заняття.

Оцінка та підсумки викладача.

Частина 2. Методика організації і проведення семінарських, практичних занять (2 години)

Мета: усвідомлення ролі семінарських занять у професійній підготовці майбутніх фахівців; формування вмій і навичок самостійного пошуку та опрацюванню інформаційного матеріалу, формування аналітичного мислення, опанування практичних навичок професійної діяльності, виховання.

Дидактичний матеріал: Методична розробка семінарського заняття; методичні рекомендації підготовки, організації та проведення семінарського заняття.

I. Підготовчий етап до практичного заняття.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Самостійно обрати форму семінарського заняття і розробити план-схему за обраною темою.

Завдання 2. Розробіть візуальне супроводження, роздатковий матеріал для проведення семінарського (лабораторного, практичного) заняття за конкретною темою.

Завдання 3. Зробіть огляд сучасних друкованих (електронних підручників) за обраною темою.

Завдання 4. Ознайомтесь з методикою підготовки, організації та проведення ділової гри – як форми організації навчальної діяльності. Визначте її мету і призначення, класифікацію, структуру та процес ділової гри, особливості розробки методичного забезпечення для проведення ділової гри. Розробіть сценарій семінарського, практичного заняття. Підготуйте сценарій ділової гри.

Завдання 5. Розробіть сценарій семінарського заняття.

Завдання 6. Підготуйте інформаційні матеріали для складання ситуаційної вправи та визначте умов проведення.

Завдання 7. Опрацюйте методику використання діагностичних методів.

II. Хід роботи на практичному занятті.

Вступне слово викладача: місце семінарських та практичних занять в системі форм організації навчальної діяльності студентів. Викладач визначає роль семінарських занять у формуванні вмінь і навичок самостійного пошуку та опрацюванню інформаційного матеріалу, у формуванні аналітичного мислення, опануванні практичних навичок професійної діяльності, виховання.

Завдання на занятті: Закріплення теоретичного матеріалу та перевірка самостійної роботи.

Завдання 1. Представити та захистити проект ділової гри за обраною тематикою.

Завдання 2. Розробити сценарій семінарського, практичного заняття (за обраною темою). Розкрити мету, завдання, проаналізувати хід роботи на занятті.

Завдання 3. Проаналізувати методичну розробку семінарського заняття «Психологічні проблеми емоцій» (див. додаток).

Завдання 4. Розробити практичні завдання відповідно до принципів складання навчальних завдань для практичних занять.

Завдання 5. Визначити теми для тестування, підготовка та проведення тестування та інтерпретування отриманих результатів.

Завдання 6. Розробити план бесіди та питання для інтерв'ю. Проведення інтерв'ю (збір даних, прояснення ситуації).

Ш.Заключний етап практичного заняття.

Оцінка та підсумки викладача.

Практичне заняття 4

Тема: Методичні прийоми контролю і корекції учбової діяльності

Мета заняття: розкрити сутність, значення педагогічного контролю, засвоїти його функції та види, опанувати методиками розробки критеріїв атестації, умов навчального рейтингу, методичними прийомами контролю знань студентів.

Основні поняття: корекція учбової діяльності, навчальний рейтинг, атестація, контроль.

Контроль – це перевірка якості засвоєного навчального матеріалу, налаштування зворотного зв'язку між викладачем та студентом.

I. Підготовчий етап до практичного заняття

Завдання 1. Опрацювати теоретичний матеріал. Розкрити поняття контроль та його функції. Розробити термінологічний словник з теми (корекція учбової діяльності, навчальний рейтинг, атестація, контроль).

При вивченні контролю визначити його функції для студента і для викладача.

а) *для студента* – контроль забезпечує якість засвоєння знань, дає можливість зрозуміти помилки, неточності, завчасно їх виправити и краще розуміти наступний навчальний матеріал, а також формувати схильність до самоконтролю.

б) *для викладача* – контроль дає інформацію про хід і якість засвоєного матеріалу, помилках, увазі і зацікавленості студента, що дозволяє бачити свої недоробки і завчасно вносити корективи в процесі навчання.

Завдання 2. Розробити умови навчального рейтингу з обраного курсу.

Завдання 3. Розробити і обґрунтувати критерії атестації студентів за двома взаємопов'язаними показниками: знання та вміння застосовувати їх на практиці (за модулем конкретної дисципліни).

Завдання 4. Розробити конкретні вимоги до знань студентів

II. Хід заняття.

Вступне слово викладача. Розкриває значення контролю знань студентів в системі професійної підготовки майбутніх спеціалістів, його роль у перевірці якості засвоєного навчального матеріалу, налаштуванні зворотного зв'язку між викладачем та студентом. Особливу увагу приділено завданням контролю: виявлення обсягу і глибини знань; виявлення труднощів і помилок; отримання інформації про самостійну роботу студентів; виявлення готовності студентів до сприйняття нового матеріалу; перевірка ефективності методів і форм навчання.

Види та форми контролю знань в процесі навчання

Види контролю:

- Попередній
- Поточний
- Тематичний
- Періодичний
- Підсумковий
-

Функції контролю:

- Освітня
- Діагностична
- Виховна
- Розвивальна
- Стимулююча
- Управлінська

Для закріплення теоретичного матеріалу лекцій з проблем контролю навчальної діяльності студентів проводиться експрес-опитування, або диктант понятійного апарату.

В процесі обговорення студенти характеризують основні види і форми контролю в залежності від об'єму і характеру контролю, а саме: контроль *проміжних результатів* засвоєння; *підсумковий контроль*.

Проміжний контроль не має якихось формальних обмежень. Він здійснюється за задумом викладача і являється його творчістю. В якості форм такого контролю можна запропонувати:

а) оперативний контроль (на лекції). За 5 хвилин до кінця лекції викладач ставить студентам 2-3 запитання по прочитаному матеріалу. Відповідь пропонується дати в письмовому вигляді. Зауваження викладач надає на наступному занятті;

а) блиц контроль.

По завершенню теми. За 5 хвилин до закінчення заняття, студентам пропонується записати слова, які запам'яталися із цієї теми. Викладач перевіряє (кількість слів, їх співвідношення до теми, помилки) і на наступному занятті проводить аналіз;

б) контрольне завдання з письмовим звітом.

Це може бути будь-яке завдання (перерахувати..., порівняти..., скласти чи заповнити таблицю..., розв'язати психологічні задачі... тощо)

Всі запропоновані форми контролю – групові.

Підсумковий контроль – це перевірка кінцевого результату.

До такого виду контролю відносяться семестрові або курсові заліки і іспити. Вони мають різні дидактичні функції.

Залік проводиться після закінчення теми або розділу. Його основні функції – навчальна та контролююча. Базуючись на цьому питання до заліку повинні бути максимально подрібнені, щоб студенти не пропустили жодного з елементів знань.

В процесі складання заліку викладач уточнює знання студентів, навчає їх. Види заліку:

- традиційний вид – індивідуальна форма («питання-відповідь»);
- по білетах чи питаннях (повне вислуховування питань);
- опитування-інтерв'ю (по тезаурусу чи по тих питаннях, які передбачають коротку відповідь) у присутності всієї групи по черзі;
- «мозковий штурм» – як групова робота: група розподіляється по 3-5 чоловік. Кожній підгрупі надається картка з 5-7 питаннями (питання проблемного характеру). Пропонується обговорити питання з використанням будь-яких джерел (лекції, підручники, монографії тощо). Завершується залік бесідою групи з викладачем, де викладач уточнює правильність відповідей і якість засвоєння кожним. Якщо студент показує низький рівень знань, то він відправляється для роботи у наступну п'ятірку.
- гра – як групова робота. Наприклад, захист концепції. Група поділяється на 2-3 підгрупи за кількістю концепцій, що обговорюватимуться. Кожна підгрупа отримує план і заздалегідь готується до гри (розподіляє обов'язки тощо). В процесі гри виступають представники кожної групи, які оцінюються групою експертів (з числа студентів). Завершується гра підведенням підсумків, оцінкою та визначенням переможців.

Види іспитів:

- традиційний – співбесіда по питаннях білету. Питань з іспитів має бути небагато, але узагальнюючого характеру. Можна включити практичні питання, задачі і питання на знання першоджерел. При оцінюванні відповідей доцільно враховувати, насамперед, узагальненість, логічність, знання теоретичних законів і фактів, персоналій, культури мови. Викладач повинен вказати студенту на позитивні і негативні сторони відповіді.
- письмовий іспит; тестування – тест учбових досягнень.

Тестовий контроль знань та його дидактичні функції

Одним з популярних на сьогодні методів контролю якості знань став тестовий контроль.

Тест – це стандартизоване завдання, за результатами рішень або відповідей якого виноситься судження про ступінь засвоєння матеріалу і студентові ставиться індивідуальній бал.

Тести як специфічний метод перевірки набутих усних і письмових умінь і навичок із методики викладання, психології та педагогіки вищої освіти дають можливість за короткий термін економічно й ефективно оцінити знання різноманітного теоретичного й практичного матеріалу, легко і швидко перевірити й оцінити рівень самостійної роботи студентів.

Пропоновані тестові завдання можуть бути рекомендовані також для опрацювання на практичних заняттях із метою перевірки рівня оволодіння студентами необхідним матеріалом після завершення вивчення модуля.

Це тести успішності або тести учбових досягнень.

Тестова методика як засіб аналізу і оцінки засвоєння має перед іншими способами перевірки знань перевагу, так як вона дозволяє отримати більш певне і об'єктивне уявлення про якість знань (Ю.М.Орлов, В.І.Каган). Під знаннями необхідно розуміти їх єдність з навичками та вміннями.

Вірно складені тести виконують не тільки контрольну але й навчальну функції. Завдання мають бути розраховані на глибоке знання літератури, стимулювати процес пошуку рішення не тільки напруженням пам'яті, а й в процесі живого мислення.

Проводити іспити в доброму старому дусі співбесіди, яка розкриває особливості наукових шкіл, творчих підходів, та індивідуальності студента, тестування ніяким чином не заважає. Спочатку базис – потім надбудова, спочатку правила дорожнього руху – потім керування.

Вимоги до тестів.

Тест повинен бути адекватним – валідним, тобто завдання повинні відповідати матеріалу, що вивчався по змісту, об'єму та рівню засвоєння.

Надійність тесту розуміється як здатність вимірювати саме ступінь засвоєння матеріалу. Це можна перевірити повторним тестуванням.

Зрозумілість тесту означає, що студент має розуміти які завдання і в якому розмірі він має виконати.

Простота тесту складається в тому, що завдання формулюються коротко і чіткіше.

Однозначність тесту означає, що при оцінюванні якості його виконання різними експертами не повинно бути суперечностей.

Повнота тесту передбачає включення всього об'єму елементів оцінюваного знання в одному тесті (поняття, функції, властивості...).

Структура тестів.

В структуру будь-якого тесту мають входити наступні елементи:

- вказівки, які саме знання тест має виявити (що мав на увазі автор тесту);

- опис умов завдання;

- інструкція для студента: як він має надати результат (обрати з декількох, відмітити рішення, зробити власну конструкцію відповіді...);

- еталон рішення.

Тести необхідно експериментально-статистично перевірити.

Види тестів успішності.

Тести поділяються на закриті та відкриті.

Відкриті – характеризуються тим, що можливі відповіді не надаються і студент має сам сконструювати відповідь.

До таких тестів відносяться метод підбору та тест – ЕССе (незручний, тому мало застосовуваний).

Закриті – відзначаються наявністю варіантів відповідей:

- з двома альтернативними відповідями (відсоток вгадування 50);
з множиною відповідей (5 варіантів відповіді, відсоток вгадування 20).

Блок тестів охоплює 30 тестових завдань, підготовлених і розроблених укладачем самостійно та відібраних із різних джерел. Деякі тести широковідомі, оскільки неодноразово передруковувалися, тому встановити їхнє першоджерело важко.

Добір тестів був продиктований логікою викладу основ методики викладання у вищій школі, психології та педагогіки вищої освіти, педагогічної майстерності, тому виникла необхідність зміст деяких завдань адаптувати відповідно до навчальних потреб.

Порядок роботи:

Уважно прочитавши завдання, виконайте запропоновані процедури, після чого проаналізуйте відповіді, у складних випадках звертайтеся за допомогою до викладача та першоджерел за пропонованою літературою наприкінці методичних вказівок.

У роботі з методикою слід дотримуватися таких умов:

1. Кожен тест являє собою окрему завершену процедуру оцінювання. Деякі питання різних методик можуть повторюватися, отже, хай це не викликає подиву. У кожному завданні вони обумовлені певним внутрішнім контекстом, тому доволіно видозмінювати їх не можна. Натрапивши у роботі на питання, які можуть дещо за змістом повторюватися, не прагніть

пригадати, як Ви раніше відповідали на них. Дайте саме ту відповідь, яка в цей момент здається Вам найдоцільнішою.

2. Знаючи, мірилом чого є тест, людина несвідомо прагне обрати «кращі» відповіді навіть усупереч своїм об'єктивним характеристикам. Вам потрібно отримати істинні дані. Адже від їхньої об'єктивності залежить глибина самопізнання. Простий, на перший погляд, вибір правильної відповіді із запропонованих варіантів потребує виконання певних аналітичних операцій (ідентифікації, класифікації, порівняння тощо), спрямованих на виокремлення диференційних ознак тестової одиниці, що, як відомо, є підґрунтям для якісного засвоєння навчального матеріалу з курсу.

3. Необхідно пам'ятати, що психологічні характеристики – це не строго детермінована однозначна закономірність. Це, скоріше, тенденція, яка реалізується з певною часткою ймовірності. Не засмучуйтеся і не втрачайте оптимізму, якщо результати тестування виявляться для Вас невтішними. У цілому, процедура самопізнання – це лише перший етап на шляху самовдосконалення. Тому робота, яку Ви розпочинаєте, повинна передбачати головну мету – зрозуміти, в якому напрямку слід працювати над собою далі. Згідно з власною програмою, це допоможе формувати свою особистість за сучасними дидактичними принципами для прищеплення прагнення і навичок до самонавчання, самовиховання і самовдосконалення протягом усього активного трудового життя, підтримання високої конкурентоспроможності на динамічному ринку праці.

До підсумкового контролю належать також різного виду контрольні, курсові, дипломні роботи та державний іспит.

Питання для самостійної роботи

1. Активні форми і методи навчання
2. Види семінарів, диференціація цілей та методів їх проведення на різних етапах підготовки студентів.
3. Визначення поняття професійна готовність.
4. Використання новітніх інформаційних технологій у практиці роботи вищої школи.
5. Вища економічна освіта в Україні.
6. Вища школа і Болонський процес.
7. Вища школа і організація навчально-виховного процесу в ній.
8. Вища школа як педагогічна система.
9. Вплив характеру навчально-пізнавальної діяльності студентів на формування індивідуальних, професійних, громадянських якостей особистості.
10. Гуманітарне знання як фактор формування особистості.
11. Гуманітарне пізнання як особливий тип наукового пізнання.
12. Дидактико-розвивальне значення практичних занять у вищій школі.
13. Дидактичні та виховні аспекти самостійної роботи студентів; принципи її організації.
14. Діалектика зв'язків закономірностей і принципів навчання у вищій школі.
15. Визначальний вплив педагога вищої школи на формування рис інтелігентної людини у майбутніх фахівців з вищою освітою.
16. Економічна освіта в Україні.
17. Етапи і шляхи реформування вищої освіти в умовах українського державотворення.
18. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі.
19. Зміст, форми і методи самостійної роботи студентів.
20. Ігрові та тренінгові технології, їх значення в організації процесу навчання у вищій школі.
21. Інноваційні освітні технології у вищій школі.
22. Інтеграція України в європейський освітній простір згідно з основними положеннями Болонської декларації.
23. Кредитно-модульна система організації навчання у вищій школі.
24. Методи та форми організації навчання у вищій школі.
25. Навчальний процес як категорія дидактики.
26. Навчальні плани і програми вищої школи.
27. Організація і методика проведення лекцій.
28. Основні компоненти педагогічної культури.

29. Основні методологічні принципи та положення гуманістичної психології.
30. Основні структурні компоненти професійної готовності.
31. Основні тенденції розвитку вищої освіти у ХХ на початку ХХІ ст.
32. Особистісні властивості майбутнього фахівця: професійна, комунікативна та психологічна компетентність.
33. Педагогіка вищої школи як галузь педагогічної науки.
34. Основні категорії педагогічної науки.
35. Предмет і принципи дидактики вищої школи
36. Пріоритетні напрями виховання студентської молоді в нових соціально-економічних умовах.
37. Професійне середовище як фактор формування професійної готовності економіста.
38. Роль гуманітаризації та гуманізації освіти в системі підготовки економістів.
39. Роль і значення культури освітян у становленні демократичної держави.
40. Семінари як форма організації навчання.
41. Система вищих навчальних закладів.
42. Система планування й організації навчального процесу у ВНЗ.
43. Соціально-педагогічна адаптація студентства у вищому навчальному закладі.
44. Соціально-психологічні особливості студентства; їх врахування в організації виховання.
45. Спеціалізація навчання в сучасній вищій школі.
46. Суперечності розвитку дидактичної системи вищої школи, шляхи їх розв'язання.
47. Сутність поняття „педагогічна технологія”.
48. Сутність поняття «культура» у філософському і педагогічному аспектах.
49. Сутність поняття професійне середовище.
50. Сучасні проблеми виховання студентської молоді.
51. Сфери впливу професійного середовища: комунікативна, інформаційна, емоційна.
52. Теорія і практика дистанційного навчання.
53. Форми організації контролю й оцінки знань і умінь студентів.
54. Форми організації навчальних занять і методика їх проведення.
55. Форми організації навчального процесу.
56. Функції гуманітарної освіти та напрями її впровадження в навчально-виховний процес.
57. Функції лекції у навчальному процесі, їх зміни в сучасних умовах.

58. Характеристика основних етапів розвитку вищої освіти в Україні.

59. Шляхи удосконалення студентського самоврядування як засобу демократизації та гуманізації навчально-виховного процесу, формування активної життєвої позиції.

Контрольні запитання для самоперевірки

1. Назвіть не менше 5 основних правил правильного педагогічного (і не тільки) спілкування.
2. Перелічіть, які, на Вашу думку, основні шляхи вдосконалення культури спілкування.
3. Перелічіть не менше 5 основних видів самостійної роботи, що розвиває творчу активність студента, зв'язує його знання і вміння з практикою.
4. Назвіть не менше 3 основних недоліків в організації самостійної роботи студентів.
5. Перелічіть не менше 5 форм самостійної роботи у практиці вищих навчальних закладів.
6. Перелічіть не менше 5 основних функцій лекції як однієї із форм організації навчання.
7. Перелічіть не менше 5 основних видів лекцій за дидактичними завданнями.
8. Назвіть не менше 3 основних методів, застосовуваних на практичних заняттях.
9. Назвіть не менше 3 основних видів дискусій, які можуть відбуватися у вищій школі як навчальна форма роботи.
10. Назвіть не менше 5 найважливіших характеристик дискусії.
11. Назвіть не менше трьох основних проблем комп'ютерного навчання на сучасному етапі розвитку науки і освітніх технологій (відповідь за бажанням).
12. Якщо можете, дайте відповіді на запитання: "У чому перевага модульно-рейтингової системи навчання над традиційною?"
13. Які, на вашу думку, недоліки модульно-рейтингової системи навчання ?
14. Запишіть, будь ласка, які ще, окрім зазначених, Вас цікавлять питання (теми) або проблеми вдосконалення професійної майстерності.

Тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

1. Вища економічна освіта в Україні: історія та сучасність.
2. Концепція розвитку економічної освіти в Україні (2004).
3. Організаційні основи і структура вищого навчального закладу (Академії).
4. Особливості навчання у ВНЗ.
5. Навчальний план і програми зі спеціальності: характеристика структури і змісту.
6. Основні принципи економічної освіти.
7. Організаційні основи навчального процесу у ВНЗ.
8. Форми організації контролю і оцінки знань і умінь студентів: системний підхід.
9. Загальна характеристика прав та обов'язків студентів.
10. Зміст, форми і методи самостійної роботи студентів.
11. Соціально-психологічна адаптація студентів у вузі.
12. Виробнича практика як форма самостійної роботи: важливий чинник формування професійної готовності.
13. Самоосвіта та самовиховання як фактор розвитку особистості студента.
14. Економічна професія і особистість бухгалтера-аудитора.
15. Зростання престижу економічної професії і потреба у цих фахівцях в Україні.
16. Структура і зміст економічної діяльності (можна уточнити бухгалтера-аудитора).
17. Наукова організація працівника сфери економіки.
18. Професійні знання, вміння, навички та переконання майбутнього бухгалтера-аудитора (або економіста).
19. Зміст особистісних та професійних здібностей і властивостей та їх формування.
20. Бібліотека як інформаційний осередок у ВНЗ.
21. Актуальні проблеми студентської молоді.
22. Студентське самоврядування у ВНЗ і академічній групі.
23. Форми організації навчальної діяльності студентів.
24. Болонський процес як засіб інтеграції вищої освіти Європейських країн.
25. Модульно-рейтингова система освіти.
26. Інтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави.
27. Кредитно-модульна система організації навчального процесу.

28. Ступенева система освіти.
29. Система вищих навчальних закладів освіти в Україні.
30. Освітньо-кваліфікаційні рівні економічної освіти.
31. Навчально-дослідна діяльність студентів (контрольні роботи, реферати, курсові, дипломні та магістерські роботи).
32. Гуманізація та гуманітаризація системи економічної освіти.
33. Визначні події студентського життя (День знань, Міжнародний день студента, День Академії, професійні свята працівника статистики, бухгалтера).
34. Студентський гуртожиток як осередок побуту та міжособистісних стосунків.
35. Нормативно-правова база студентського життя (навчання, проживання у гуртожитку тощо)
36. ОПП як основа змісту освіти.
37. Професійно-психологічна готовність майбутнього бухгалтера-економіста.
38. Професійна етика бухгалтера-аудитора.
39. Сфера професійної діяльності....
40. Види та функції професійної діяльності....
41. Закон «Про вищу освіту в Україні». Структура та зміст.
42. Актуальні проблеми вищої освіти в Україні.
43. Система вищої освіти у зарубіжних країнах і Україні: порівняльний аналіз.
44. Сутність і витоки Болонського процесу.
45. Болонський процес як засіб демократизації вищої освіти.
46. Вища освіта у Німеччині, Великобританії, Італії, Франції.
47. Основні етапи розвитку Болонського процесу.
48. Адаптація вищої освіти України до вимог Болонського процесу.
49. Основні документи Болонського процесу.

Практичні завдання до заліку з курсу «Педагогіка вищої школи»

На залік з дисципліни «Педагогіка вищої школи» виносяться практичні завдання, які студенти мали виконати протягом навчального семестру.

1. Аналіз відвіданого лекційного заняття за наданою структурою.

Протягом навчального процесу при вивченні курсу «Педагогіка вищої школи» студент-магістр має відвідати 1-2 заняття викладачів (лекції, семінари, практичні) згідно розкладу занять в Академії (денної або заочної форми навчання). За результатами спостереження кожен студент має зробити аналіз заняття за наданою схемою.

Схема аналізу заняття:

1. Відповідність змісту лекційного матеріалу навчальній програмі.
2. Методичне, наукове та інформаційне забезпечення даної теми.
3. Практична спрямованість змісту лекції.
4. Встановлення контакту, творчої взаємодії з аудиторією.
5. Методи активізації навчальної діяльності студентів.
6. Стиль викладання.
7. Методика оцінювання знань та вмінь студентів
8. Висновки.

У висновках зазначити, які методи, засоби, прийоми ведення заняття та взаємодії зі студентами, стиль поведінки, спілкування тощо студент може використати у своїй практиці публічного виступу враховуючи власні індивідуально-психологічні характеристики.

2. Розробка умов навчального рейтингу з дисципліни, згідно з навчальним планом.

3. Досвід вищої освіти зарубіжних країн (одна країна за вибором).

Завдання виконується у вигляді слайд-презентації. Студент має проаналізувати систему вищої освіти однієї країни або навчального закладу (за вибором студента) .

Визначити особливості вищої освіти в цілому, зробити порівняльний аналіз із системою освіти в Україні, визначити спільні та відмінні риси. При аналізі особливу увагу приділити на: типи вищих навчальних закладів; умови зарахування у ВНЗ (зокрема з інших країн); особливості організації навчального процесу; систему контролю знань; характеристика практичної підготовки; термін навчання тощо.

4. Розробка професійного кодексу викладача ЗВО.

Мета завдання: визначити комплекс професійних рис, та морально-етичних норм поведінки викладача ЗВО із врахуванням основних напрямків діяльності та функціональних обов'язків. Особливу увагу приділити системі

відношень та соціальної відповідальності: до себе, до професії, до студентів, до викладацького колективу, до ЗВО.

5. Розробка план-конспекту лекції з дисципліни.

Рекомендації до складання план-конспекту лекції.

План-конспект лекції – це науково-методичний документ для забезпечення лекційного заняття. Для його складання необхідно визначити тему лекції відповідно до програми навчальної дисципліни.

Структура план-конспекту лекції:

1. Назва теми та визначення обсягу годин відповідно до навчальної програми.
2. План лекції.
3. Визначення мети та навчально-виховних завдань.
4. Визначення ключових понять.
5. Методичне забезпечення заняття.
6. Засоби візуалізації навчального процесу.
7. Література.
8. Основний зміст лекції.
9. Додатковий матеріал (таблиці, схеми, графіки, презентації, тести тощо).

6. Проведення лекцій (з дисципліни відповідно до навчального плану).

Проведення лекційного або практичного заняття

Студент самостійно обирає дисципліну, розробляє до заняття план-конспект лекції (практичного заняття), відповідний до теми заняття методичний матеріал (таблиці, схеми, слайд-презентації, навчальні фільми, роздатковий матеріал, задачі, вправи, тести тощо)

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

(для поточного та підсумкового контролю знань студентів)

БЛОК ТЕСТІВ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Найважливішою умовою ефективності самостійної роботи є її:

- а) обґрунтування;
- б) планування;
- в) забезпечення.

2. В Україні прийнята і відображена в навчальних планах система побудування навчального процесу:

- а) предметна;
- б) планова;
- в) курсова.

3. Необхідність у проведенні лекцій виникає за умов:

а) студент не вміє працювати з конспектом і має слабкі знання з дисципліни, яка вивчається;

б) відсутні підручники та навчальні посібники за новими курсами, які тільки складаються;

в) підручники та посібники створені на основі складних понять і з великою кількістю незрозумілої студентам термінології;

г) деякі розділи курсу викликають великі труднощі під час самостійного вивчення за підручниками та навчальними посібниками і вимагають методичної переробки, які здійснює лектор;

г) окремі розділи курсу важко засвоюються студентами і відсутні практичні заняття з дисципліни;

д) вихідні положення курсу в посібниках та наукових статтях викладені суперечливо.

4. Головна мета лекції:

а) дати студентам можливість сформувати вміння та навички використовувати теоретичні знання з дисципліни на практиці;

б) формування орієнтовної основи для подальшого засвоєння студентами навчального матеріалу;

в) розвиток творчих дослідницьких навичок студентів.

5. Основні структурні компоненти лекції складаються з таких частин:

а) теоретична – практична – узагальнююча з висновками;

б) вступна – теоретична – аргументована з висновками й узагальненнями;

в) вступна – основна – заключна з висновками й узагальненнями.

6. Лекція як одна з форм організації навчання виконує такі основні функції:

- а) інформаційна;
- б) навчальна;
- в) орієнтувальна;
- г) пояснююча;
- г) наукова;
- д) виховна та розвиваюча;
- е) активізуюча.

7. Обведіть літеру

- а) якщо правильне тільки 1, 2, 3, 6;
- б) якщо правильне тільки 1, 3, 5;
- в) якщо правильне тільки 1, 4, 6;
- г) якщо правильне тільки 2, 3, 6;
- г) якщо правильне тільки 2, 3, 4;
- д) якщо усе правильне;
- е) якщо усе неправильне

7. Відповідно до поставленої мети завдання семінарських занять полягають у тому, щоб:

- 1) використовувати дидактичні матеріали і технічні засоби під час навчання;
- 2) сформувати у студентів уміння і навички розумової праці;
- 3) систематично контролювати роботу студентів і перевіряти їхні знання, уміння і навички з окремих тем і розділів програми;
- 4) ураховувати рівень усвідомлення студентами особистісного смислу в набутті знань у певній галузі науки;
- 5) управляти пізнавальною діяльністю студентів під час навчання;
- 6) поєднати лекційну форму навчання з системною самостійною роботою студентів над підручниками, посібниками.

8. Головна мета практичного заняття:

- а) розширення, поглиблення, систематизація наукових знань, одержаних студентами на лекціях й у процесі самостійної роботи;
- б) чітке планування і структурування навчального теоретичного матеріалу;
- в) удосконалення практичних знань студентів із дисципліни, яка вивчається.

9. Практикуми проводяться у вищій школі із метою:

- а) розвитку наукового мислення і мовлення та здійснення взаємозв'язку між розглядуваною теорією і практикою;

б) здійснення взаємозв'язку між розглядуваною теорією і практикою та поточного контролю знань студентів;

в) поточного контролю знань студентів та розвитку наукового мислення і мовлення студентів.

10. Ділова гра це:

а) розвиток навичок дослідницької діяльності;

б) практична підготовка висококваліфікованих фахівців у вищій школі;

в) створення ситуації вибору і прийняття рішення, коли відтворюються умови, близькі до реальних.

11. Тренінг – це:

а) система завдань для вдосконалення знань, вмінь і навичок студентів;

б) система вправ, спрямованих на розвиток здібностей студентів, на набуття ними професійних умінь і навичок;

в) творче обігрування складних професійних ситуацій.

12. Методи навчання розглядаються в різноманітних класифікаціях з урахуванням їх практичних функцій і можливостей, а саме :

а) відповідно до логіки суспільно-історичного пізнання;

б) безпосередньо в залежності від складності навчальних дисциплін;

в) пропорційно рівню розумових можливостей студентів;

г) залежно від засобів передачі й одержання інформації та основних етапів навчально-пізнавального процесу.

г) згідно зі специфікою навчального матеріалу і формами мислення;

д) відносно вікових особливостей студентів;

е) щодо переліку навчальних дисциплін.

13. Класифікації з урахуванням практичних функцій і можливостей методів навчання –це методи навчання :

а) відповідно до логіки суспільно-історичного пізнання;

б) відповідно до специфіки навчального матеріалу і формам мислення;

в) відповідно до вікових особливостей студентів;

г) залежно від засобів передачі і одержання інформації та від основних етапів навчально-пізнавального процесу.

14. Укажіть на співвідношення стилів керівництва і стилів педагогічного спілкування. Відповідь має містити 5 двозначних показників.

Стили педагогічного спілкування: Стили керівництва:

1. Спілкування на основі дружнього ставлення А) авторитарний;

2. Спілкування на основі захоплення спільною діяльністю Б) ліберальний;

3. Спілкування – загравання В) демократичний.

4. Спілкування – дистанція

5. Спілкування залякування.

15. Як Ви розумієте поняття “ Педагогічна майстерність викладача”?

- а) професійна компетентність;
- б) розвинені педагогічні здібності;
- в) досконала педагогічна техніка;
- г) гуманістична спрямованість особистості;
- г) вкажіть щось інше.

16. Як Ви розумієте поняття “ Педагогічне спілкування ”?

- а) обмін інформацією і співпереживаннями;
- б) пізнання особистості і самоствердження;
- в) організація взаємодії;
- г) особистісно орієнтований контакт;
- г) вкажіть щось інше.

17. Функції педагогічного спілкування:

- а) практично-пізнавальні;
- б) регуляційно-комунікативні;
- в) інформаційно-комунікативні;
- г) пізнавально-комунікативні;
- г) практично-комунікативні;
- д) афективно-комунікативні.

18. Група методів контролю має такі підгрупи (запишіть види контролю у дужках замість крапок):

- 1.Методи усного контролю (.....).
- 2.Методи писемного контролю (.....).
- 3. Методи лабораторно-практичного контролю (.....).

19.Пояснення - це.....

20.Бесіда – це.....

21. Група методів стимулювання має дві підгрупи:

- 1.Методи стимулювання (стимулювання інтересу до навчання) – це:.....
- 2. Методи стимулювання (обов’язку і відповідальності у навчанні) – це:.....

22. Назвіть чотири підгрупи групи методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (у дужках запишіть їх види).

- 1.....
- 2.....
- 3.....

4.....

23. Назвіть основні функції викладача:

- а) здатність активно впливати на особистість, "володіти іншими";
- б) співпереживання, розуміння будь-якого почуття, яке переживає інша людина, і відповідний вияв цих почуттів;
- в) спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і ділом вищих духовних цінностей, моральних норм поведінки і стосунків;
- г) педагогічна мета, передбачена в певних умовах;
- г) фрагмент педагогічної діяльності, який містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями виховання учнів (студентів) і колективу;
- д) здатність проникати у внутрішній світ людини ;
- е) прогнозування розвитку особистості з орієнтацією на позитивне в ній.

24. Які з наведених понять, на Вашу думку, є компонентами педагогічної діяльності?

- а) система знань, умінь і навичок;
- б) мета-діяльність;
- в) засоби;
- г) експеримент;
- г) об'єкт;
- д) суб'єкт;
- е) формування особистості;
- є) розвиток особистості;
- ж) результат;
- з) ваш варіант.

25. Які з наведених понять, на Вашу думку, є компонентами педагогічної діяльності?

- а) система знань, умінь і навичок;
- б) мета-діяльність;
- в) засоби;
- г) експеримент;
- г) об'єкт;
- д) суб'єкт;
- е) формування особистості;
- є) розвиток особистості;
- ж) результат;
- з) ваш варіант.

26. Серед нижченаведених оберіть способи самовиховання. Відповідь запишіть у вигляді буквеного ряду.

- а) самоаналіз;
- б) самопрогнозування;
- в) самостимулювання;
- г) самоконтроль;
- ґ) самопізнання;
- д) самозвіт;
- е) самооцінка;
- є) самопереконування;
- з) самовиховання.

Комплексні тестові завдання

I варіант

1. Необхідність у проведенні лекцій виникає за умов:

- а) студент не вміє працювати з конспектом і має слабкі знання з дисципліни, яка вивчається;
- б) відсутні підручники та навчальні посібники за новими курсами, які тільки складаються;
- в) підручники та посібники створені на основі складних понять і з великою кількістю незрозумілої студентам термінології;
- г) деякі розділи курсу викликають великі труднощі під час самостійного вивчення за підручниками та навчальними посібниками і вимагають методичної переробки, які здійснює лектор;
- г) окремі розділи курсу важко засвоюються студентами і відсутні практичні заняття з дисципліни;
- д) вихідні положення курсу в посібниках та наукових статтях викладені суперечливо.

2. Відповідно до поставленої мети завдання семінарських занять полягають у тому, щоб:

- 1) використовувати дидактичні матеріали і технічні засоби під час навчання;
- 2) сформувати у студентів уміння і навички розумової праці;
- 3) систематично контролювати роботу студентів і перевіряти їхні знання, уміння і навички з окремих тем і розділів програми;
- 4) урахувати рівень усвідомлення студентами особистісного смислу в набутті знань у певній галузі науки;
- 5) управляти пізнавальною діяльністю студентів під час навчання;
- 6) поєднати лекційну форму навчання з системною самостійною роботою студентів над підручниками, посібниками.

3. Тренінг – це:

- а) система завдань для вдосконалення знань, вмінь і навичок студентів;
- б) система вправ, спрямованих на розвиток здібностей студентів, на набуття ними професійних умінь і навичок;
- в) творче обігравання складних професійних ситуацій.

4. Як Ви розумієте поняття “ Педагогічна майстерність викладача”?

- а) професійна компетентність;
- б) розвинені педагогічні здібності;
- в) досконала педагогічна техніка;
- г) гуманістична спрямованість особистості;

г) вкажіть щось інше.

5. Пояснення - це.....

6. Які з наведених понять, на Вашу думку, є компонентами педагогічної діяльності?

- а) система знань, умінь і навичок;
- б) мета-діяльність;
- в) засоби;
- г) експеримент;
- г) об'єкт;
- д) суб'єкт;
- е) формування особистості;
- є) розвиток особистості;
- ж) результат;
- з) ваш варіант.

7. Назвіть не менше 5 основних правил правильного педагогічного (і не тільки) спілкування.

8. Запишіть, будь ласка, які ще, окрім зазначених, Вас цікавлять питання (теми) або проблеми вдосконалення професійної майстерності.

II варіант

1. Головна мета лекції:

- а) дати студентам можливість сформувати вміння та навички використовувати теоретичні знання з дисципліни на практиці;
- б) формування орієнтовної основи для подальшого засвоєння студентами навчального матеріалу;
- в) розвиток творчих дослідницьких навичок студентів

2. Головна мета практичного заняття:

- а) розширення, поглиблення, систематизація наукових знань, одержаних студентами на лекціях й у процесі самостійної роботи;
- б) чітке планування і структурування навчального теоретичного матеріалу;
- в) удосконалення практичних знань студентів із дисципліни, яка вивчається.

3. Методи навчання розглядаються в різноманітних класифікаціях з урахуванням їх практичних функцій і можливостей, а саме :

- а) відповідно до логіки суспільно-історичного пізнання;
- б) безпосередньо в залежності від складності навчальних дисциплін;
- в) пропорційна рівню розумових можливостей студентів;

г) залежно від засобів передачі й одержання інформації та основних етапів навчально-пізнавального процесу.

- г) згідно зі специфікою навчального матеріалу і формами мислення;
- д) відносно вікових особливостей студентів;
- е) щодо переліку навчальних дисциплін.

4. Як Ви розумієте поняття “ Педагогічне спілкування ”?

- а) обмін інформацією і співпереживаннями;
- б) пізнання особистості і самоствердження;
- в) організація взаємодії;
- г) особистісно орієнтований контакт;
- г) вкажіть щось інше.

5.Бесіда - це.....

6. Які з наведених понять, на Вашу думку, є компонентами педагогічної діяльності?

- а) система знань, умінь і навичок;
- б) мета-діяльність;
- в) засоби;
- г) експеримент;
- г) об'єкт;
- д) суб'єкт;
- е) формування особистості;
- є) розвиток особистості;
- ж) результат;
- з) ваш варіант.

7. Перелічить, які, на Вашу думку, основні шляхи вдосконалення культури спілкування.

8. Запишіть, будь ласка, які ще, окрім зазначених, Вас цікавлять питання (теми) або проблеми вдосконалення професійної майстерності.

III варіант

1. Основні структурні компоненти лекції складаються з таких частин:

- а) теоретична – практична – узагальнююча з висновками;
- б) вступна – теоретична – аргументована з висновками й узагальненнями;
- в) вступна – основна – заключна з висновками й узагальненнями

2. Практикуми проводяться у вищій школі із метою:

а) розвитку наукового мислення і мовлення та здійснення взаємозв'язку між розглядуваною теорією і практикою;

б) здійснення взаємозв'язку між розглядуваною теорією і практикою та поточного контролю знань студентів;

в) поточного контролю знань студентів та розвитку наукового мислення і мовлення студентів.

3. Класифікації з урахуванням практичних функцій і можливостей методів навчання –це методи навчання :

а) відповідно до логіки суспільно-історичного пізнання;

б) відповідно до специфіки навчального матеріалу і формам мислення;

в) відповідно до вікових особливостей студентів;

г) залежно від засобів передачі і одержання інформації та від основних етапів навчально-пізнавального процесу.

4. Функції педагогічного спілкування:

а) практично;

б) регулятивна;

в) інформаційна;

г) пізнавальна;

г) комунікативна;

д) афективна.

5. Група методів стимулювання має дві підгрупи:

1. Методи стимулювання (стимулювання інтересу до навчання) – це:.....

2. Методи стимулювання (обов'язку і відповідальності у навчанні) – це:...

6. Які з наведених понять, на Вашу думку, є компонентами педагогічної діяльності?

а) система знань, умінь і навичок;

б) мета-діяльність;

в) засоби;

г) експеримент;

г) об'єкт;

д) суб'єкт;

е) формування особистості;

є) розвиток особистості;

ж) результат;

з) ваш варіант.

7. Перелічить не менше 5 основних видів самостійної роботи, що розвиває творчу активність студента, зв'язує його знання і вміння з практикою.

8. Які, на вашу думку, недоліки модульно-рейтингової системи навчання ?

ІУ варіант

1. Лекція як одна з форм організації навчання виконує такі основні функції:

- а) інформаційна;
- б) навчальна;
- в) орієнтувальна;
- г) пояснююча;
- г) наукова;
- д) виховна та розвиваюча;
- е) активізуюча.

2. Ділова гра це:

- а) розвиток навичок дослідницької діяльності;
- б) практична підготовка висококваліфікованих фахівців у вищій школі;
- в) створення ситуації вибору і прийняття рішення, коли відтворюються умови, близькі до реальних.

3. Вкажіть на співвідношення стилів керівництва і стилів педагогічного спілкування. Відповідь має містити 5 двозначних показників.

Стили педагогічного спілкування: Стили керівництва:

- 1. Спілкування на основі дружнього ставлення А) авторитарний;
- 2. Спілкування на основі захоплення спільною діяльністю Б) ліберальний;
- 3. Спілкування – загравання В) демократичний.
- 4. Спілкування – дистанція
- 5. Спілкування залякування.

4. Група методів контролю має такі підгрупи (запишіть види контролю у дужках замість крапок):

- 1.Методи усного контролю (.....).
- 2.Методи писемного контролю (.....)
- 3.Методи лабораторно-практичного контролю (.....).

5. Назвіть чотири підгрупи групи методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (у дужках запишіть їх види).

- 1.....

- 2.....
- 3.....
- 4.....

6. Назвіть основні функції викладача:

- а) здатність активно впливати на особистість, "володіти іншими";
- б) співпереживання, розуміння будь-якого почуття, яке переживає інша людина, і відповідний вияв цих почуттів;
- в) спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і ділом вищих духовних цінностей, моральних норм поведінки і стосунків;
- г) педагогічна мета, передбачена в певних умовах;
- г) фрагмент педагогічної діяльності, який містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями виховання учнів (студентів) і колективу;
- д) здатність проникати у внутрішній світ людини ;
- е) прогнозування розвитку особистості з орієнтацією на позитивне в ній.

7. Назвіть не менше 3 основних недоліків в організації самостійної роботи студентів.

8. Дайте відповіді на запитання: "У чому перевага модульно-рейтингової системи навчання над традиційною?"